

Božič 1973

Beseda Božič spravi človeka v skušnjava, da bi pisal o miru, o zvonovih, ki vabijo k polnočnici, o tihi družinski sreči, ki da jo simbolizirajo ti prazniki, o jasicah, o božičnem drevesu, o mehko naletavajočih snežinkah, o zajčji sledi na beli snežni gladini... Toda ali so naši božični prazniki res taki? Na vseh koncih in krajih sveta ječijo narodi pod oblastjo tujih ali domačih diktatur in totalitarizmov, ki jih neusmiljeno zatirajo. Oblastniki se bogate z njihovim delom in postavljajo sami sebi mogočne spomenike, pri tem pa jih še čisto resno silijo, da jih morajo zatirati častiti kot svoje rešenike in polbogove. Iz Afrike, Azije in Južne Amerike prihajajo glasovi o stradanju, umiranju od lakote, o revščini, o množičnih pokolih, o rodomorih, o streljanju političnih nasprotnikov, o komaj pismenih podčastnikih, ki so sami sebe povišali v generale in se napravili za gospodarja nad življenjem in smrtjo svojih rojakov. Še vedno smo pod vtisom pokola, ki so ga zagrešili hudodelski fanatiki na rimskem letališču, in v tem hipu gotovo pripravljajo drugi hudodelski možgani druge take pokole. Nasilje, ki se kiti z lepimi frazami o pravici, svobodi, enakopravnosti, bratstvu, odporništvu in humanizmu, obhaja nesramno zmagovalje tako v Evropi kot na mnogih drugih krajih sveta. Spricho tega se nam roka upira, da bi zapisala običajne fraze o prazniku miru in družinske sreče. Že jutri smo lahko sami na vrsti, da postanemo žrtve, ali da nas hudodelski možgani prisilijo, da postanemo sokrivci, čeprav samo s strahopetnim molkom, kadar bi morali jasno in glasno obsojati hudodelstva tistih, ki imajo oblast, ali celo z olepševanjem in opravičevanjem njihovih dejanj.

Človeka, ki veruje v Boga in ki je bil vzgojen v prepričanju, da se nič ne zgodi brez božje volje ter da pravica na koncu vedno zmaga — da MORA zmagati —, se polasča dvom, ko vidi, kako očitno današnje dogajanje zanika resnost te vere. Včasih imamo občutek, da je Bog zapustil človeštvo in da ga njegova usoda več ne zanima, saj vidimo, da se krivičnikom dobro godi in da dolgo živijo, tiste pa, ki delajo dobro, zapirajo v ječe, umobolnice in koncentracijska taborišča in imajo največkrat kratko življenje. Kje je tu Bog? Kje je občutiti njegovo navzočnost, njegovo moč? Kakšen smisel sploh še ima boj proti krivici? Ali se ni bolje vdati, »sodelovati« in tuliti z volkovi? Samo to zagotovi sigurno kariero. In kdor ne napravi tako, je deležen posmehovanja večine. V njem vidijo norca. Junak in ideal našega časa je konformist, človek, ki je napravil veliko kariero, neglede pod kom in za kako ceno.

Toda ko to tehtamo, in se borimo z dvomi, ne moremo mimo dejstva, da je Jezus Kristus sam prišel na svet, da se bori z zlom, in da te naloge ni preložil na koga drugega. In tudi tedaj je triumfiralo zlo: pribilo ga je na križ. Morda je zlo vedno, že od davnih časov v pozni zmagovalca, kajti lažje je počenjati zlo kakor delati do-

(Dalje na 12. strani)

Zima na Krasu

Foto M. Magajna

*Vesele božične praznike in srečno novo
leto želi naročnikom, bravcem,
sodelavcem in vsem Slovencem*

NOVI LIST

Fašizem z Bližnjega vzhoda

Pokol, ki so ga zagrešili arabski teroristi v ponedeljek opoldne na rimskem letališču Fiumicino in ki je terjal 32 mrtvih in 28 ranjenih, in tisto, kar je potem še sledilo na atenskem letališču, sta pretresla vso evropsko javnost, hkrati pa jo začudila in vznemirila. Kako je to mogoče? Kakšni so ti ljudje, ki so zmožni tako hladnokrvnega ubijanja, bolj kot poklicni rablji? In zakaj jim vendar gre pri tem morenju nedolžnih?

Ta vprašanja so razumljiva. In nanje ni težko odgovoriti, če hočemo biti resnicoljubni. Gre za fašizem novega, arabskega kova, ki se je sicer idejno oplodil od hitlerizma (Hitlerjev »Mein Kampf« je izšel v arabskem prevodu in postal bestseller in izraelski muf-ti je med vojno sodeloval s hitlerjanci), a je zadobil specifično arabsko obliko, pečat nerazvitih ljudi, ki ne poznajo racionalnosti v delu in niti ne v hudodelstvu. Zato morijo zgolj zato, da bi vzbujali strah, in tam, kjer je najlaže in najmanj nevarno, vsekakor ne na izraelski zemlji, kjer bi utegnili biti nevarno. Boj jim ne diši, zgolj ubijanje, tem ti-pom. Jasno pa je, da stoji za njimi nekdo mogočnejši, kot so ti anonimni Arabci. Nekdo, ki jim daje velike vsote, da se lahko pre-važajo po svetu v luksuznih letalih, jih vežba in jim preskrbi kar najmodernejšo in najbolj smotrno, lepo zapakirano orožje za take mno-žične umore.

Ta nekdo — to so možgani novega, totali-tarnega fašizma, ki se je pojavil na Bližnjem vzhodu. Ta fašizem je tisti, ki nima interesa na mirovni konferenci med Arabci in Izraelci, ampak hoče, da bi se vojna nadaljevala, ker nima sam v njej kaj izgubiti. Ni tež-ko pogruntati, kdo je tisti, ki razpolaga z mi-

lijardami dolarjev, izkupiček za petrolej, v take namene, in zakaj je proti mirovni kon-ferenci. Vse niti vodijo v Libijo in v Kuwait.

Evropa se še brani priznati dejstvo tega novega fašizma in terorizma. Se išče izgo-vo-re, da gre samo za dejanja obupa s strani Pa-lestincev. Toda Palestinci so le del arabskega naroda, ki kot celota ni v nikakem obupnem stanju, prej bi lahko rekli nasprotno. In ta-kih umorov tudi ne povzročajo najbolj revni in nesrečni Palestinci, ampak dobro hranjeni, dobro oblečeni, ošabni in z denarjem zalo-ženi mladeniči, ki se jim gotovo ne godi sla-bo. Na svetu je veliko bolj nesrečnih naro-dov, kot so Palestinci — narodi, ki so že stolet-ja pod tujo oblastjo in na tem, da izginejo, kot Baski, Bretonci, Frizi, ali pa uklenjeni v tuj totalitarni jarem, v katerem se ne more-jo zganiti, kot Ukrajinci, Katalonci, Litvanci, Letonci, pa se vendar ne vdajajo takemu »obupnemu« terorizmu. Prav tako ne tisti, ki so doživljali med vojno nacistična koncen-tracijska taborišča in bi imeli vzrok, da bi se maščevali nad vsakim Nemcem, ki nosi uniformo, ali tisti, katerim so nacisti pobili najbližje.

Gre za novo fašistično kotičko v svetu, ki seveda na zunaj ni enako niti italijanskemu niti nemškemu, zato ga nekateri težko pre-poznajo. Toda prej ali slej si bodo morali pri-znati resnico.

—o—

KDO DAJE SLOVENSKIM HOTELOM IMENA?

Iz ljubljanskega »Dela« zvezmo, da so od-prli v Kranjski gori nov hotel, ki so mu dali ime »Alpina«. To bi morda hotelo biti med-narodno ime, a je v resnici italijansko. Nas zamejce zanima, kdo je tisti, ki daje taka tu-ja imena slovenskim hotelom? Ali bi se tega ne moglo ugotoviti? Naj Slovenci zvedo, kdo je tisti, ki je slovenski kruh, pa ga je sram slovenskega jezika.

Mi zamejci, ki moramo živeti v tuji drža-vi in moramo biti povsod manjšina, si želi-mo, da bi si vsaj v matični domovini lahko kdaj privoščili oddih ali dopust v hotelu z lepim slovenskim imenom. A kot kaže, je to tudi tam po krivdi anonimnega nekoga nemo-goče. Dvomimo, da je ta nekdo delavsko sa-moupravljanje. Toda kje je potem ono bilo, ko so razpravljali o imenu hotela?

Mihec in Jakec se menita od slovenskih zborov, ki pojejo tuje pesmi

— Si vidu a, Mihec, kako se vrti ses to na-fto?

— Jakec, ne stoj mi spet začent ses to na-fto, ke sm je vre sit. Ka-mer prideš, kamer be-reš, kamer gledaš,

zmiram samo ta nafta, petrolej, benzina jn taku naprej, de prfina govorjenje vse smrdi po nafti.

— Ja, ma vidi, zdej zastran te nafte prfi-na evropska skupnost...

— Sm ti vre reku, de mi je tega zadosti jn nečem več neč slišat. Če boš še ano zinu od nafte, grem nečko proč jn pole se bojo u ure-dništvu jezili, de u tej številki ni Mihca jn Jakca.

— E, ma si pej res nasajen!

— Kepej! Kadar je zadosti, je zadosti. Dej-mo se rajše kej ment od petja. Si biu u Kul-turnem domi, ke so tam pojali tisti od Slo-venskega okteta?

— Se zna, de sm biu. Jn sm vidu, da je blo anih strašanskih ledi.

— Jn kej se ti je zdelo?

— Ja, meni se je zdelo kar fajna. Ni kej reč — fantje pojejo lepu. Samo se mi čudno zdi, de čeglih se kličejo slovenski oktet, je blo od dvajstih pesmi, ke so ble na programi, sa-mo sedem zapojanih po slovensko. Čem reč — nanka polovica. Vse drugo je blo latinsko, nemško, japonsko, špansko, angleško jn vse sorte. Jest sm biu tudi na drugeh koncertah, tudi od orkestra. Jn sm vidu, de če pride ka-šen od drugod, prnese zmiram pokazat robo od svoje domovine. Če pride u Verdi kašen ruski dirigent, dirigira najrajše ruske reči, če pride Francoz, pej francoske. Uni bot so bli tle pevci iz Zagreba jn so prnesli hrvaške pe-smi. Prfina na tisteh tekmovanjih u Arezzi jn

tudi v Gorici je an paragraf, ke prave, de nej vsak zbor prnese na tekmovanje ljudske pe-smi s tistega kraja od kamer je zbor doma. Samo slovenski zbori prenašajo po sveti vse-ga hudiča jn če le morejo malo al neč sloven-skega. Koker de be jeh blo sameh sebe sram. Al pej koker de be teli reč: naša domača ro-ba je taku malo vredna, de ne zasluže, de be jo mi, postaumo reč Slovenski oktet, lahko peli. Jn vendar se mi zdi, de jemamo Slovenci celo rajdo dobreh komponistov, živih jn po-kojnih.

— Videš, jn jest ti rečem še tu, de še tisteh sedem slovenskih ne be šlo, če ne bi prrvlekl ses šefite nekej slovenskeh, ke so jeh pojali jemajo na repertoarji še dosti mejn sloven-pred petnajstimi, dvajsetimi leti. Če reč, de skih, koker je blo videt na koncerti.

— A, tudi tu?

— Ma tu ni še neč. Moraš vedet, de je u zadneh letih med slovenskimi skladatelji po-stala prou moda aranžirat in prirejat vse mo-goče. Japonske pesmi, kitajske, zamurske, an-gleške, španske jn kar češ. Posebno za-murske so jem pr srce. Zgleda ku de be tele reč: Videste, vi Amerikanci, kaku znamo mi, Slovenci, zrihtat vaše pesmi. Tu je po ani strani ku ana prevzetnost, ke čejo pokazat, de znajo zamurske pesmi bulše urihtat ku za-murci; po drugi strani je pej koker an kom-pleks, češ de ses slovensko folkloro se pej res ni vredno mamet. Videš, tašno pamet jemajo nekateri slovenski komponisti. Jn ti grejo mečkat tisto Ave Marijo od Šuberta, zatu ke spet čejo reč, de Šubert prouzaprrou ni znou naredet ses tiste melodije vsega, kar se da. Jn more prit an Darjan, de nam pokaže, kej je vse Šubert pozabu napisat. Al pej morbet, de ni znou.

— Jn kej je za naredet?

— Za naredet be blo tu, de be se tudi kri-tiki anbot oglasili jn dali tem komponistam nomalo dobreh naukov.

DEŽELNI SVET JE ZAKLJUČIL LETOŠNJE ZASEDANJE

Deželni svet Furlanije - Julijske krajine je v torek, 18. t.m., zaključil svoje letošnje zase-danje in datum prve seje v prihodnjem letu bo sporočen deželnim svetovavcem na dom. Na zadnji letošnji seji je soglasno sprejel za-kon, ki določa še sto milijonov lir za sklade pomoči pri rehabilitaciji duševno in telesno zaostalih v letošnjem letu.

Deželni odbornik za industrijo in trgovino Stopper je nato odgovoril na vprašanja sve-tovalcev raznih skupin glede problemov v zvezi z energetske krizo. Rekel je, da je nje-govo odborništvo takoj stopilo v stik s petro-lejskimi družbami, ki delujejo v naši deželi, in z državno družbo ENEL, da bi se prepri-čalo, kaj je mogoče storiti, čeprav to ne spa-da v pristojnost deželne uprave. Ugotovilo je, da je iz raznih vzrokov energetskih virov v naši deželi veliko manj kot 80 odst. glede na lansko stanje, kot bi jih moralo biti. To je že povzročilo hude težave, posebno na sektorjih šolstva in prevozov, in ponekod je prišlo do zastoja produkcije. Rekel je, da se bo deželna uprava trudila bolj za pravično razdeljeva-nje energetskih zalog kot za zmanjšanje po-rabe, ter apeliral na sodelovanje vse javnosti pri tem, posebno sindikalnih in gospodarskih krogov.

Končno se je predsednik deželnega sveta Berzanti v kratkem nagovoru zahvalil vsem svetovavcem in tudi drugim za sodelovanje pri letošnjem zasedanju, posebno tudi časnika-rijem, ki so poročali o delu deželnega sveta.

Ob 5. obletnici smrti dr. E. Besednjaka

Dne 21. decembra 1968, to je pred natančno petimi leti, je v Trstu umrl dr. Engelbert Besednjak, glavni urednik Novega lista in tudi njegov glavni ustanovitelj. Usoda je hotela, da sem prav na dan njegove smrti ležal na operacijski mizi v tržaški bolnišnici in so mi šele nekaj dni kasneje sporočili žalostno vest, zato nisem imel niti priložnosti, da bi se udeležil njegovega pogreba in mu kaj napisal v slovo.

Ob 5. obletnici njegove smrti se mi zdi primerno, da nekaj skromnega napišem o tej vsekakor markantni osebnosti, ki je globoko zaorala na najrazličnejša področja slovenskega javnega življenja na Primorskem.

Dr. Engelberta Besednjaka sem predvsem poznal kot časnikarja in urednika. Sam je večkrat pripovedoval, kako ga je še kot študenta dunajske pravne fakultete v časnikarski poklic uvedel Izidor Cankar, ki je tedaj urejeval ljubljanskega »Slovenca«. Pri pisanju je bil izredno natančen in predvsem odločno zavračal prazno besedičenje. Kot urednik je od sodelavcev zahteval, naj pišejo tako, da jih bodo vsi bralci — izobraženi in neizobraženi — z lahkoto razumeli. Zato je skrbno popravljaval vse rokopise, neusmiljeno črtal ne potrebne besede, preverjal verodostojnost trditvev in logičnost izvajanj ter zlasti odpravljaval slovnične ali pravopisne napake, pri čemer se je pogosto posluževal slovnice in pravopisa, ki sta bila nepogrešljiva pripomočka na njegovi delovni mizi. Čeprav je bil človek široke izobrazbe in globokega znanja ter odličnega poznavalec glavnih evropskih jezikov, je kot časnikar imel poseben dar, da je znal še tako zapleten dogodek zelo preprosto opisati in iz njega izluščiti bistvo, ne da bi dolgoval, se ponavljal ali pretiraval. Bil je skratka »popoln« časnikar, ki je svoje delo in svoj poklic tudi imel rad, čeprav je večkrat dejal, da najraje ne bi ničesar pisal, saj ga je pisanje zaradi njegove prirojene, včasih celo pikolovske natančnosti, zlasti v zadnjih letih dejansko zelo utrujalo.

Toda Engelbert Besednjak ni bil samo odličen časnikar, temveč tudi politik širokih razgledov. V tem pogledu sem imel priložnost od blizu spremljati njegovo delovanje skozi

vseh zadnjih šestnajst let njegovega življenja, to je od njegovega povratka iz emigracije v rojstne kraje. Dr. Besednjak se je vrnil v Trst v enem idejno in politično najbolj razburkanih razdobjih naše zgodovine. Tedaj so bile še živo prisotne posledice druge svetovne vojne, odprto je bilo vprašanje Trsta in njegovega ozemlja, vse in vsakega posameznika je tlačila mora hladne vojne. Ko sem se — menda je to bilo leta 1951 — prvič z njim srečal v neki tržaški kavarni, sem že po prvih konvencionalnih besedah nekako nagonso začutil, da prinaša njegova prisotnost v našo tedanjo ozko, zaprto in zapeto sredino predvsem pridih neke vedrine. To je bil tudi glavni razlog, da sem se pridružil njegovemu političnemu krogu in z njim odslej tesno sodeloval.

Tako na ravni idej kot na ravni konkretnega, vsakodnevnega političnega dela je pomenil povratek dr. Engelberta Besednjaka v Trst za tedanje čase skoraj nekakšno revolucijo, saj so se postopno začeli razbijati marsikateri že ustaljeni miselni kalupi, katerih glavna značilnost je bilo črno-belo prikazovanje obdajajoče stvarnosti. Rušiti se je začelo predvsem tedanje psihološko ravnovesje in to je, po mojem prepričanju, eden glavnih vzrokov, da je Engelbert Besednjak v določenih slovenskih krogih postal gotovo eden najbolj obrekovanih slovenskih mož na Tržaškem in Goriškem. V splošno političnem pogledu je bil prav gotovo jasnovidec, saj je kasnejši razvoj dogodkov popolnoma potrdil pravilnost njegovih stališč. To velja za manjšinska politična vprašanja, za razvoj notranje italijanske politike, za odnose med Italijo in Jugoslavijo, za razvoj mednarodne politike v svetu in tudi za razvoj v sami katoliški Cerkvi, za kar se je dr. Besednjak kot svetovnonazorsko krščansko opredeljen politik še posebej zanimal.

Ob 5. obletnici smrti se ga sodelavci pri Novem listu s hvaležnostjo spominjamo. Prizadevamo si, da ostajamo zvesti njegovim smernicam in naukom, ker smo prepričani, da na ta način najbolj dostojno počastimo njegov spomin.

DRAGO LEGIŠA

TAKO NAJ BI TUDI OSTALO

Doživeli smo že tri nedelje in en praznik brez avtov in smo se že navadili na to — z veseljem. Na tak dan se počutiš kot preroben. Zrak se da dihati, lahko ga tudi globoko vdihneš, ne da bi te takoj napadla misel o raku na pljučih. Lahko takoj zaviješ čez cesto, če zagledaš na drugi strani lepo dekle, ki bi si jo rad malo поблиže ogledal. Ni se ti treba bati, da bo izginila bogvekam, preden boš našel najbližji prehod za pešce in dočakal zeleno luč. Bogve, koliko srečnih zakonov se bo tako sklenilo — in koliko romantičnih nesrečnih ljubezni bo tako zacvetelo. Življenje je postalo spet bolj mikavno. Otroci so vsi srečni.

Pevski zbor »Fantje izpod Grmade« iz Devin priredi

TRADICIONALNI KONCERT BOŽIČNIH PESMI

v sredo, 26. decembra ob 15.30 v cerkvi sv. Iva-
na v Štivanu.

Vljudno vabljeni!

ni, da jim ni treba več ob nedeljah dolge ure žalostno ždeti v avtu, ker se ata in mama rada vozita v avtu, zlasti še mama, medtem ko bi oni rajši šli na sprehod in se igrali na kakem travniku. Zdaj se lahko sprehodijo in naigrajo zunaj.

Morda si bo celo narava spet opomogla. Še lepše bi bilo, če bi ostali avti prepovedani ob nedeljah tudi tedaj, ko bo spet dovolj bencina — če ga bo kdaj, in da bi jih prepovedali še v soboto popoldne. Tako tisti, ki ne znajo več hoditi, ne bi mogli ob sobotah in nedeljah kvariti narave s svojimi vozili celo v osrčju gora in gozdov. Gore bi bile varne pred njimi, kdor pa bi jih hotel občudovati, bi moral nanje peš, in to gotovo ne bi bili lenuhi, ki le težko odlepijo svojo zadnjo plat od avtomobilskega sedeža.

Hvala ti, kralj Fejsal! Brez ironije.

—o—

Cerkveni pevski zbor z Opčin vošči
blagoslovljene božične praznike in srečno
Novo leto.

Plošča s slovenskimi božičnimi motivi

Pevski in instrumentalni ansambel »Consortium musicum« iz Ljubljane, ki ga vodi dr. Mirko Cuderman, je pred kratkim izdal novo ploščo z božičnimi motivi z naslovom »Slovenski božič«. Plošča se vsebinsko deli na dva dela: v prvem je posneta skladba »Slovenski božič«, ki jo je po ljudskih napevih uglasbil skladatelj Matija Tomc, v drugem delu pa sta še dve izvirni Tomčevi božični pesmi, »Radujte vsi krogi se zemlje« in »Zvezde gorijo«.

V glasbenem pogledu pomeni zanimivo novost predvsem prvi del, to je »Slovenski božič«. Gre za nekakšen venček slovenskih božičnih ljudskih pesmi, ki vse skupaj tvorijo zaključeno celoto. Besedilo je iz različnih ljudskih motivov posrečeno izbral dr. Niko Kuret, in sicer tako, da se skozi skladbo kot rdeča nit vleče celotna zgodovina Kristusovega prihoda na svet, proti koncu pa so neprisiljeno podane še nekatere resnice krščanske vere. Sicer pa naj spregovori

skladba sama, zato bomo na tem mestu povzeli del besedila:

Eno je Dete rojeno,
aj rojeno
notri u mesti Betlehem.
V eni preprosti štalici, aj štalici,
v enih oslovskih jasliah.
Spoznal ga je oslič, volek,
da je to dete pravi Bog.
Kir je stvaril zemljo, nebo,
človeku dal dušo, telo.
Za rojstvo mi zahvalimo
ljubo Devico Marijo.
ki je rodila Jezusa,
Zveličarja vsega sveta.
V temu času božičnemu
bodi to dete hvaljeno.

Poseben čar predstavlja starinskost jezika in napevov ter način izražanja, kar vse jasno razo-

deva nastanek uporabljenih motivov med slovenskim ljudstvom in v slovenskem okolju. Naši predniki so v preteklosti pomenljive dogodke okrog Kristusovega rojstva v ljudskih pesmih postavili kar na domača tla, v njih nastopata n.pr. krčmar in krčmarica, pastirji nosijo domača imena (Miha, Jurče), spet drugi pastir sliši uro, ki je bila polnoč itd. Na drugi strani se kar sama po sebi vsiljuje primerjava z načinom upodobitev svetih dogodkov na naših srednjeveških freskah, kjer so neznani slikarji radi vpletali drobne zanimivosti iz vsakdanjega življenja.

Sedaj, ko smo skladbo »Slovenski božič« slišali na plošči, lahko zapišemo, da bi bilo zelo primerno, ko bi »Consortium musicum« z njo tudi javno nastopal po cerkvah. V skladbi sodeluje poleg zbora tudi več solistov, na orgle pa jih spremlja Anica Grum. Tudi obe izvirni Tomčevi božični pesmi, ki sta zlasti med boljšimi zbor zelo priljubljeni, samo potrjujeta mojstrstvo tega skladatelja. Na ovitku plošče je reproducirana slika Antona Koželja iz leta 1900 »Jezusovo rojstvo«.

Dr. Michele Zanetti je bil izvoljen za predsednika tržaške pokrajine pri zadnjih pokrajinskih volitvah leta 1970. V teh treh letih je dal pokrajinski upravi novega zagona s svojo prizadevnostjo in s svojo doslednostjo, predvsem pa s svojo evropsko izobrazbo. Tržačan po rodu je namreč izpopolnjeval študije v Parizu in se je obogaten z novimi izkušnjami in spoznanji vrnil v Trst z željo, da bi koristil svojemu mestu in svojim ljudem, Tržačanom, Italijanom in Slovincem.

Ta njegova intimna formacija in prirojena sposobnost dojemanja in reševanja zapletenih problemov, predvsem pa reševanje bistvenih vprašanj sta že od vsega začetka karakterizirali njegovo upravo. Utrdil je določen smisel pokrajinske uprave, ki je ob nastanku dežele postajala počasno mrtvo telo, zavzemal se je za obnovo načina zdravljenja v psihiatrični bolnišnici, organiziral je mednarodno srečanje o manjšinah, od vsega začetka je iskal pogostih stikov z Ljubljano in Beogradom in prav v teh dneh potuje po vseh večjih evropskih prestolnicah, in na tiskovnih konferencah propagira manjšinsko konferenco, ki bo v Trstu prihodnje pomlad.

Iz razgovora, ki smo ga z njim imeli pred časom, povzemamo v strnjeni obliki nekaj misli o vlogi in pomenu pokrajinske uprave, o njenih finančnih težavah, o problemu psihiatrične bolnišnice, o manjšini in o veljavnosti levosredinske koalicije.

Gospod predsednik, ko so pred leti nastale dežele s posebnim statutom in kasneje vse ostale deželne upravne enote, je vloga pokrajinske uprave močno padla. Marsikdo se je celo vprašal, ali bi jih ne bilo treba odpraviti. Tudi tržaška pokrajina je v tem prvem obdobju zašla v določeno krizo. Pod Vašo upravo pa si je znala ustvariti določen delokrog in se uveljaviti. Kakšne so vaše pripombe po treh letih vodenja pokrajinske uprave?

Rekel bi, da si uprave, kakor je tržaška pokrajinska uprava, ki ima svoje izredne zgodovinske, funkcionalne in samosvoje posebnosti, morajo prav na političnem področju najti svoj življenjski razmah in svoj ekstenzorni smisel, toda vedno v mejah, ki jim jih dopuščajo ostale javne ustanove. Taka zavzetost v političnem in upravnem smislu vsekakor pripomore k večjemu uveljavljanju ne samo politične ampak tudi samoupravne vloge pokrajinskega vodstva. To tudi ni odvisno samo od zavzetosti posameznih

Človek in skupnost

(Pogovor s predsednikom tržaške pokrajine dr. Zanettijem)

osebnosti, ki razvijajo prizadevanje v to smer, ampak od podpore in smernic vseh političnih sil, ki se zavedajo pomena take pokrajinske uprave.

Pokrajina se mora čimprej rešiti starih vezi, ki jo utesnjujejo še izza napoleonskih časov, ko je nastala kot upravni zbor zaradi zmanjšane oblasti krajevnih prefektov. Tudi upravno združena Italija je tej pokrajinski ustanovi pustila odločanje v posebnih primerih in ne kot bi bilo normalno v splošnih političnih zadevah, kar pa je bistvenega pomena za njeno politično kvalifikacijo. Prav zato se mi neutrudno prizadevamo za uveljavitev njene pospeševalne vloge, njene ustvarjalne vloge.

Pokrajinska uprava mora skrbeti za administracijo in za infrastrukturo, ki so širšega teritorialnega obsega kot občinske meje. V bistvu mora uprava jemati v poštev pomembnejše storitve, ki jih občine same ne smorejo. Ali gre Vaše delo v to smer?

Vloga pokrajinske uprave se bo vsekakor lahko in morala razvijati v tej smeri, toda le v primeru, da se bodo določeni pogoji upoštevali in tudi spoštovali. V mislih imam pošasten problem krajevnih financ, pošasten zato, ker deficit krajevnih financ danes presega v Italiji višino 10.000 milijard in prepogosto se dogaja, da krajevne uprave slabo uporabijo denarne doklade iz strahu, da se jim ne bi zmanjšale.

Le tesna povezava, neko poenotenje krajevnih financ (in tu imam v mislih tudi deželno upravo) s celotnim finančnim stanjem v državi, bi bila dokaz o tem, kakšna je danes v Italiji politika denarnih naložb in kako obsežen je poseg javne uprave. Na drugi strani pa bi tak sistem pripomogel k hitrejši, primernejši in ustrežnejši uporabi javnega denarja pri krajevnih upravah.

Tipičen se mi v tem smislu zdi primer, ko smo letos spomladi prejeli dokument centralne komisije za krajevne finance, ki je pregledala našo preventivno bilanco za leto 1972, potem, ko smo jo mi že zdavnaj sprejeli in dobro ali slabo tudi že zaključili 31. decembra. V tem dokumentu nam komisija reže 225 milijonov izdatkov na podlagi neke splošne valutacije, ki je ne moremo sprejeti v nobenem primeru, zlasti pa ne tam, kjer posega in omejuje našo samostojno vlogo krajevne ustanove. To je precej jasen primer zapoznelega in neustreznega sklepa o javnih sredstvih, ki ni samo nepravilen, ampak naravnost absurden.

Vidite, prav zato so tesne in številne povezave na vseh nivojih tako zelo potrebne, da se vsaj v mejah možnega uredijo in prav stečejo posegi javnih uprav. Prav te povezave pa bi tudi recimo v primeru naše deželne uprave preprečile napačno težnjo po centralizaciji in birokratizaciji upravnega aparata. V primeru, da bi do takih anomalij prišlo, je naš namen, da se jim bomo uprli z vso odločnostjo.

Preidimo zdaj na praktično področje in na konkreten primer.

Pri razpravah v pokrajinskem svetu in še posebej pri javnem mnenju ste naleteli s svojo zamisljivo o novi terapiji v psihiatrični bolnišnici na vrsto nerazumevanj in težav. Povabilo prof. Basagli naj

pride delovat v Trst, je bilo vsekakor tvegano dejanje po znanih dogodkih v sorodni goriški bolnišnici. Zakaj ste se odločili za ta korak?

Res je bila nekje pri naših diskusijah o vrsti krajevnih problemov v prvi vrsti skrb za psihiatrično pomoč. In naša podpora tej zamisli se je upravičeno razširila čez meje levosredinske večine. Komunisti sicer poudarjajo pri tem novem študiju uporabo neke stroge marksistične analize, in meni se ne zdi prav nič slabega, da se poslužujemo te metode, da se ji ne izmikamo, kljub temu, da gotovo nismo marksisti. Nasprotujemo le, v kolikor kdo vidi v tej metodi edino možno interpretativno metodo. V nasprotnem primeru pa se nam zdi to obdobje, ki ga zdaj preživlja psihiatrična bolnišnica, ko se dejansko odpira mestu in občanom, zato da bi v njih dosegla vsaj priznanje in prejetje tega spremeni-valnega procesa, močno pogojeno od temeljnih krščanskih vrednot, kjer se seveda krščanska misel ne kaže v obliki Cerkve, ampak v obliki človeških in verskih vrednot. Zato je tudi razumljivo, da nasprotujemo vsakemu zlorabljanju in ekskluzivnem prisvajanju določenih terapevtskih dosežkov.

Pri vsakem delu so prisotne tudi različne nevarnosti. Priznam, tudi v primeru psihiatrične bolnišnice so določene nevarnosti. Toda kdor malo bližje sledi delu svetoivanske zdravniške ekipe in ve za podrobnosti in pomoč, ki jo pri tem nudi pokrajinska uprava, se tudi zaveda, da se tega problema nismo lotili lahkomišlno. Zdi se mi, da moramo ločiti dve različni smeri pri tem spreminjevalnem procesu. Gre najprej za zdravstveno zaščito bolnikov, za zaščito bolnih fizičnih oseb, ki so izpostavljene še vedno nevarnim zlomom in šokom. Šele ko bomo obvladali življenje znotraj bolnišnice in bomo zanj lahko garantirali, se bomo mogli preusmeriti navzven, v razmerje do ostalih prebivalcev. Toda ni res, da sta ti dve fazi tako ločeni med seboj! Rekel bi, da se precej prepletata, in zato je tudi potrebno, da ju skupaj rešujemo in da po svojih močeh primoremo (kot pokrajinska uprava in kot posamezniki) k njenemu uspehu. Vsi moramo na kakšen način pomagati strokovnjakom pri tem težkem socialnem delu.

Med raznimi drugimi temami, gospod predsednik, s katerimi ste se pri svojem vsakdanjem delu srečavali, je bila tudi slovenska narodnostna skupnost. Iz raznih Vaših izjav vemo, da se zavzimate za pravične in konstruktivne odnose med obema narodnostima. Prav tako ste bili vedno mnenja, da je etnična skupnost živ organizem, ki ga je treba posebej zaščititi, za njegovo in za skupno korist. Kaj je Vaša uprava napravila konkretnega v tem smislu?

Lotili smo se in tudi dosegli ustanovitev Slovenskega stalnega gledališča, ker se zavedamo izredne kulturne vloge, ki jo ima gledališče pri duhovni rasti posameznika in skupnosti. Na pokrajini smo razpisali mesto za prevajalca in to je zelo pomembno bodisi v vsakdanji praksi, bodisi v širšem pomenu. O kongresu manjšin, ki bo vsekakor dodobra osvetlil prisotnost in vlogo tudi slovenske manjšine pri nas, ne bom govoril,

ODMEVI

KAKO DO SODOBNE SLOVENSKE IDENTITETE?

saj se je prav v teh dneh veliko pisalo o tem in tudi v slovenskem časopisju. Dvojezične krajevne table niso toliko političen, kolikor tehničen problem in rešujejo ga v skladu z dogovori levo-sredinske koalicije. O ustanovitvi Ustanove za zaščito Krasa so v teku številni razgovori, ker je prav, da vsi prizadeti izrazijo svoje misli, in jasno je, da jih bomo pazljivo upoštevali. Prav zato pa je nujno, da se slovenska narodnostna skupnost, mimo nujnih polemik in kritičnih pripomb aktivno vključi v celotno družbeno dogajanje.

Potem ko je na državni ravni vlada opustila levo-sredinsko sodelovanje in poskušala z drugačno politično formulo, se je spet morala vrniti k prvotni obliki sodelovanja demokristjanov, laikov in socialistov. V naši deželi, pokrajini in obeh večjih občinah te politične krize ni bilo. Ali je to dokaz o nujnosti te politične koalicije?

Govoriti moramo o načinu upravljanja, vladanja, in zato nujno mislimo na programiranje. Programiranje pomeni ugotavljanje prednosti, pomeni izbirati razne posege v kvantitativnem smislu in v časovnem smislu. Ni mogoče ugoditi množici zahtev, četudi so bolj ali manj upravičene, ko vendar vsi vemo, da so sredstva za njih uresničevanje vsekakor premajhna in da čas za njihovo politično, upravno in dejansko realizacijo nujno predpostavlja določeno prednostno valutacijo. Toda govor o tem je treba vsekakor na vseh ravneh še poglobiti. Opozicija ima v tem pogledu veliko lažje delo. Ona postavi največje zahteve. Toda za njihovo uresničevanje v celotnem družbeno političnem skupku je potrebno širše strujevanje naporov. In levo-sredinska koalicija pomeni prav to, pomeni zgodovinsko srečanje socialistične in katoliške komponente s so-

Uvodnik, ki ga je Novi list objavil 15. novembra letos pod naslovom »Samo strokovnjaki za manjšinske zadeve?« postavlja posredno v ospredje, ne samo politikom, ampak tudi na splošno celotni manjšinski skupnosti, vprašanje identitete, drugače povedano, vprašanje simbolov in elementov, prek katerih se razpozna neka skupnost in kateri ji pomagajo do žive zavesti o sebi in do aktivne vloge v svetu. Ravno zato je potrebno pogledati, v jedro problematike slovenstva tudi z nekoliko drugačnega zornega kota, kar pa gre tu razumeti le kot dopolnilo k prej omenjenemu uvodniku.

V tradicionalnem smislu sestavljajo jezik, homogenost ozemlja, utrjevanje domačih navad in običajev, zasidranost v lastnem, t.j. slovenskem čustvenem, kulturnem in splošno družbenem okolju, narodno identiteto in torej zavest o sebi. Globlja analiza ne pokaže na njih neuporabnost ali celo neveljavnost, kar bi bilo nemogoče, ampak le na pomanjkljivost in večkrat kar močno protislovnost nešteti in podobnih elementov. Tako ni npr. v ozemeljskem oziru sploh mogoče spraviti slovenskega prostora v geografsko enoten in vsem Slovencem enako razpoznaven in zato čustveno v enaki meri domač prostor, še manj je možno oblikovati slovensko identiteto na ravni navad in običajev (katerih vloge ne gre podcenjevati, ki pa pri oblikovanju aktivne slovenske zavesti ne odigravajo več take vloge kot nekoč). Povedano velja tudi za kulturno dejavnost, kadar jo hočemo uklesati v neke »pristno« slovenske okvire, katerih naj se pišeči držijo. Tradicionalni simboli ne pomagajo dosti niti na socialni ravni, saj bi bilo absurdno oblikovati npr. mlademu človeku zavest, da je kmečki sloj najzaslužnejši za razvoj slovenskega naroda še danes (to je res bil nekoč, v bistvu do NOB). Razmere so se spremenile in tega se zaveda v prvi vrsti sam kmet in ki se zato skuša, kolikor je v njegovi moči in kolikor mu družba pri tem pomaga, vključevati v sodobne, ne samo pridelovalne in zlasti tržne tokove, ampak tudi v najraznovrstnejše sodobne življenjske pojave (zato se mlad kmetovalec v zamejstvu komajda, še najbolj po zagorelosti kože, razlikuje od svojih poklicno drugačnih sovrstnikov). Skušati istovetiti slovensko identiteto z določenim družbenim slojem, pred včerajšnjim kmetovalcem, včeraj z delavskim slojem (in ponovno danes, kot nekateri počenja), danes pa z tehnokratskim, je popolnoma jalovo početje, ker se družbene resničnosti ne da tako enostavno razstaviti. Slovensko identiteto, nekoč manj, danes pa v izredno močni meri, pogojujejo raznovrstne družbeno-ekonomske razmere. Zanje je dandanes najbolj značilen element raznovrstna gospodarska, kulturna, športna, znanstvena in še drugačna povezanost in soodvisnost, ki v čedalje večji meri daje pečat našim življenjskim navadam in mišljenju. Čedalje manjši pomen statičnih simbolov in elementov pri oblikovanju slovenske identitete in čedalje večji pomen dinamičnih ponazoruje najboljše v negativnem smislu Beneška Slovenija (močno prevladovanje tradicionalnih

statičnih elementov in simbolov) in Tržaška v pozitivnem smislu (zelo dinamična povezanost s Slovenci v domovini, zamejstvu in zdomstvu). Ozemeljska različenost, oddaljenost ali delitev ni več vzrok ločitve, danes je Slovenec v Avstraliji, Argentini, v Avstriji ali v Italiji toliko Slovenec, kolikor je interesno-aktivno (gospodarsko, poklicno, kulturno, športno in drugače) povezan z ostalimi Slovenci. Teritorialna ločitev ni več kot nekoč ovira za povezovanje Slovencev, tudi politična pripadnost ne (dogmatiki skušajo, a nas ne morejo prepričati, da so svetovnonazorske razlike zelo pomembne, zdrava človeška pamet nam venomer pravi, da se zblížujemo, povezujemo, gojimo pristne prijateljske vezi med seboj, pa čeprav se marsikje svetovnonazorsko, interesno itd. razhajamo). Podobno je tudi za kulturno delovanje s pretežno tujim okoljem, ki služi v glavnem specifični potrebi širjenja informacij o nas, nesprejemljiva trditev, da škoduje narodni identiteti Slovencev, samo zato, ker se razvija na ne-tradicionalni način.

Dandanes so torej predvsem poklicne, gospodarske, kulturne, družabne, in v zamejstvu, zlasti pri mladini, športne vezi, ki krepijo zavest pripadnosti k slovenskemu narodu, torej vse tiste vezi, ki omogočajo aktivno in živo prisotnost doma in v svetu. Tega ne postavljam kot absolutno resnico, ker so vezi, ki jih omenjam, le del vezi in elementov, ki nam krepijo narodno identiteto, rad bi le, da bi jim priznavali večji pomen kot tradicionalnim, statičnim. Niti ne želim prikrivati možnosti, da se delovanje, ki se poslužuje izključno dinamičnih ali pretežno tujih, neslovenskih sredstev, lahko tudi odtuji slovenski identiteti (kot lahko, obratno, škoduje slovenski identiteti čisto slovenska, vase obrnjena in zato statična sredina).

Vladimir Vremec

(Dalje na 6. strani)

Naslednja številka Novega lista izide zaradi božičnih počitnic v četrtek, 3. januarja 1974.

UPRAVA

delovanjem bolj razsvetljenega dela meščanstva. Prva naloga tega srečanja je v tem, da rešuje vrednote tega zgodovinskega preobrata v nasprotju z neko nevarno in najslabšo birokratsko mentaliteto. Teh napak ne bomo reševali le s tem, da se bomo naslanjali na tiste ideale in na tiste teme, ki so jih predlagali katoličani in socialisti, ko so bili izven države in na katere smo danes postopoma pozabili. Mimo vsakdanjih političnih izbir mora, mislim, leva sredina reševati prav osnovne ideale in vrednote, ki rešujejo neko družbo, pogojujejo neko skupnost, opravičujejo neko politiko. Vidite, to zgodovinsko srečanje obeh velikih komponent naše družbe ima svoj smisel samo, ko se izkaže kot stalna strategija obnove.

To je strategija spreminjanja držav in vseh njenih mehanizmov, ki se jih poslužuje družba tako v državnem kot v krajevnem merilu, ko si dovoljuje predlagati vrsto produktivnih in konsumističnih modelov brez pravega odnosa do resnične človeške dimenzije. Biti moramo sposobni za izdelavo alternativnih modelov taki razosebljeni družbi za neko drugačno obliko sožitja med nami in med sosedi. Šele kulturna in socialna rast, ki jo pogojujejo ideali in vrednote, so predpogoj za srečanje in razgovor s sosedi, s katerimi moramo graditi in bomo kradili boljši svet.

Zapisal I. Tuta

Božič in Novo leto na Islandiji

Znake, da se bližajo božični prazniki, je opaziti že v začetku oktobra na cestah v Reykjavíku po bogato založenih izložbah trgovin z igračami. Islandci ljubijo otroke kot le malokje in nobena žrtev zanje se jim ne zdi prevelika. Veselo je gledati vse te pisane avte, letala, punčke in druge igrače, ki so povečini izdelki nemške industrije igrač na tej in na oni strani železne zaves. Vabljivo so razpostavljene v predbožičnem času v razsvetljenih izložbah na glavnih ulicah, npr. na Laugavegur, Austurstraeti, Adalstraeti in Vesturgötu. Otroci tiščijo noske ob izložbene

šipe in njihove oči žarijo v luči tisoč žarnic, ki sijajo z velikanskih smrek na najvažnejših krajih mestnega središča. Ta božična drevesa pripeljejo islandske tovarne ladje plovne družbe Eimskip, ki nosijo imena po velikih islandskih slapovih Gullfoss, Godafoss, Dettifoss, Tröllafoss ali po kakem drugem, iz Danske in Norveške, kot darove teh dveh ljudstev Islandiji, kjer ni gozdov z visokoraslimi drevesi. Nekaj pa jih pripeljejo tudi ribiške ladje, ki pripeljejo sicer le manjša božična drevesa za družine ribičev.

Ko se pojavijo velika božična drevesa na mestnih trgih, začnejo Islandci skrbeti tudi za božična drevesa za svoje domove. Nobena družina ni brez božičnega drevesa, in bila bi potrdila, če bi si ga katero leto ne mogla pravočasno preskrbeti zaradi preslabo založenega tržišča ali zaradi kakšne stavke pristaniških delavcev in bi se morala zadovoljiti z umetnim božičnim drevescem. Mnogi Islandci, posebno v predmestjih, postavijo že nekaj tednov pred Božičem drevo na vrtu, okrašeno z električnimi lučkami v mavričnih barvah.

Sveti večer obhajajo tako kakor drugje v Evropi, v najožjem družinskem krogu. Pod ljubeče okrašenim božičnim drevesom so zloženi lepo zaviti darovi. Marsikje zapojejo v novem času tudi božične pesmi. Po razdelitvi daril se primejo vsi, veliki in majhni za roke in zaplešejo »kringum jolatréd« (okrog božičnega drevesa; Božiču pravijo enako kot drugi skandinavski narodi jól, kakor so imenovali nekdanji poganski praznik v istem času). Pri tem starodavnem »ringa raja« zapojejo veselo pesem. Tenki otroški glasovi se vpletajo v petje odraslih. Nič zato, če ne zadenejo popolnoma melodije in ritma.

Potem se začne občudovanje daril. Oče se nato igra, kot pri nas, cele ure s sinčkovim novo električno železnico — tem bolj, ker prave že-

leznice na Islandiji sploh ni, za katerimi pa tudi ne jočejo, ker jih za krajše izlete dobro nadomeščajo poniji in džipi, za daljša potovanja pa letala velike islandske letalske družbe »Loftleidir«.

Božični čas, ki traja od 24. decembra do 6. januarja, obhajajo tudi z raznimi dobrimi jedmi. Radi jedo snežne kure in kuhane ovčje glave, obložene z raznimi dobrotami. Božična jed je tudi narezek prekajenega »heilbuta« (več stotov težka riba v severnih morjih, ki velja prekajena za delikateso) in ponekod tudi »julfisk« ali »luftfisk«, kot imenujejo to ribo na Švedskem, kjer jo prav kot božično delikateso (po božiču — jul — je dobila tudi ime) podvržejo zapleteni obdelavi. Pač pa Islandci za Božič ne jedo krapov kot ponekod v Evropi. Nadomestili sta ga omenjeni ribi, ki sta Islandcem »bolj pri roki« v božičnem času.

Seveda imajo božični prazniki na Islandiji kot povsod v krščanskem svetu tudi verski poudarek z obiskom službe božje, z molitvijo itd., vendar pa to tam ni tako slovesno kot v katoliških

VINKO LEVSTIK, žena DANILA ter hčerke MIRJAM, TATJANA in SONJA želijo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem radostno doživeti božičnih praznikov ter sreče in uspeha polno novo leto 1974!

OPCINE pri TRSTU
Via Hermada, 13

SLOVENSKA IDENTITETA

(Nadaljevanje s 5. strani)

Današnji svet je gibanje, izmenjava, povezovanje in kdor se v tem ne znajde in v tak svet ne aktivno vključi, ta se (in to opazimo na nešteti ravneh v zamejstvu, in ta logika velja tudi za Slovenijo in za Jugoslavijo) sam odrine na stranski tir dogajanja. Takšen pristop k problematiki slovenske identitete v sodobnem svetu, nam obenem odkriva možnost, da bodisi na politični, bodisi na kulturni in na drugih ravneh in področjih delovanja, iščemo vedno znova nove povezovalne elemente, ki nam preprečujejo, da životarimo (večkrat tudi po svoji krivdi), vase zaprti in skregani. Nekatere pobude, zlasti tiste v zvezi s problematiko kraških naravnih rezervatov, kažejo, da so tudi zamejski Slovenci sposobni ubrati tudi dinamično pot in način aktivne prisotnosti v svetu.

Skušati vse Slovence spraviti na nek ozki skupni imenovalec bodisi na socialnem, bodisi na kulturnem ali pa na idejnem polju, bi pomenilo ubrati statično pot in toliko kot odrezati popkovino, ki povezuje Slovence med sabo in s svetom. To bi hkrati bilo hoteno in načrtno obubožanje slovenskega naroda, njegove socialne, kulturno-duhovne in gospodarske kapacitete in potenciala. Tako početje utemeljevati enkrat z idejno-politično premočrnostjo, drugič z

versko, tretjič z narodno, bi v mondializaciji življenja, ne bilo pametno, še manj pa perspektivno. Tudi na kulturnem področju večkrat poudarjena zahteva po cenzorskem preštetavanju idej in izdelkov, češ, da svobodno pretakanje idej pomeni toliko kot razvrednotenje vsakršnega kriterija, ne najde, kolikor je meni znano, vsaj na zapadu, primere.

Sodobna Slovenija, sodobno zamejstvo, sodobno zdomstvo (in tu sem povsem istih misli z Jožetom Velikonjo oz. z idejami, ki jih razvija v razpravi »Slovenska identiteta v sodobni Evropi«, ki bo izšla v prihodnji številki revije Most) je interakcijski sistem, v katerem so ljudje gospodarsko, poklicno, kulturno in drugače povezani med seboj s tokovi izmenjav, največkrat spontanah pa tudi v pozitivnem smislu usmerjenih dejavnosti. Obstoj in uveljavljanje slovenske prisotnosti in s tem oblikovanje sodobne narodne identitete je odvisno predvsem od nemotenega delovanja tega sistema, od dinamike stikov, izmenjav in tokov, ki jih gre zato podpirati (tudi svobodne pobude, kot je pobuda revije in združenja Most), izpopolnjevati (z ustanavljanjem študijskih in informacijskih vsemanjšinskih centrov tako na Tržaškem kot na Koroškem) in krepiti (s podporami, ki ne smejo biti ozko interesne).

deželah, kjer je cerkveno praznovanje Božiča — vsaj tam, kjer še nista prevladala uživanje in otopelost za verske in duhovne vrednote — veliko bolj v ospredju. Na Islandiji kot v protestantskih deželah sploh je Božič predvsem intimni družinski praznik.

Kar pa zadeva praznovanje Novega leta, se priprave tudi začnejo že zgodaj. Sredi novembra začno kopičiti na praznih zemljiščih in obširnih trgih v predmestjih Reykjavíka in seveda tudi v drugih krajih zaboje in drugo leseno šaro, zavržene kose stavbnega lesa, stare ribje sode, naplavljen les in druge lesene odpadke v grmade, ki jih znajo spretno zložiti v okroglo ali štirioglo obliko. Tja zvlečejo tudi vsemogočo drugo staro šaro, katere prostovoljno očistijo kleti, skladišča trgovcev in drugo. Tudi stare avtomobilske gume jim pridejo prav; nakopičijo jih prav v sredino grmade in cvreči se gumi menda dečkom še posebno dobro diši. Da jim ne bi kdo »predčasno« zažgal grmade, skrbno pazijo nanjo. Na istem trgu gorijo včasih kar po tri grmade. Zažgejo jih točno opolnoči v silvestrovi noči, in da bi bolj gorelo, jih polijejo še z bencinom.

Tako gori okrog Reykjavíka v noči od starega na novo leto tudi do sto velikih kresov. Včasih postavijo na grmado tudi kako veliko nagačeno lutko kot simbol »zimskega boga«. Mladina potem občudujejo stoji okrog ognja, ki širi v mrzli zimski noči prijetno toploto. Istočasno ima kak vladni predstavnik govor, ki ga poslušajo ljudje okrog grmad po zvočnikih in tranzistorjih. V govoru pozdravi islandski narod in ga opozarja, naj še dalje stremi po poštenosti in demokratični poti k napredku v družbi skandinavskih narodov in vse skupnosti evropskih narodov.

Ob razstavi gotskega kiparstva v Ljubljani

V Narodni galeriji v Ljubljani gre h koncu velika razstava z naslovom »Gotska plastika na Slovenskem«. Na razstavi je prikazanih 157 kipov iz gotske dobe, ki nazorno prikazujejo pomen in vlogo gotskega kiparstva na Slovenskem tudi v širšem, evropskem prostoru. V slovenski zgodovini še nikdar ni bilo zbranih tolikšno število gotskih plastik na enem mestu. In prav v tem dejstvu je velik pomen razstave, ki omogoča gledalcu živ stik z dragocenim gradivom, ki je sicer zaradi raztrošenosti in najrazličnejših nahajališč težko dostopno.

Pionir v raziskovanju slovenskega srednjeveškega kiparstva je v povojnem času dr. Emilijan Cevc, avtor več samostojnih del in številnih znanstvenih razprav s tega področja. Srednjeveško kiparstvo je bilo tudi predmet njegove doktorske disertacije. Dr. Cevc je v zadnjih 20-25 letih prepotoval nešteto krajev v Sloveniji in vneto zbiral podatke v zvezi s srednjeveškim kiparstvom. Plod tega dolgoletnega študija je sedanja podoba o srednjeveškem kiparstvu na Slovenskem, kot se nam kaže v objavljeni literaturi in še posebej za gotsko obdobje na pričujoči razstavi v Ljubljani. Pred vojno je bilo v Sloveniji znanih samo nekaj desetih plastik iz časa srednjega veka, danes pa je to število naraslo na več sto. To je omogočilo trdnejšo opredelitev srednjeveškega kiparstva tako v stilnem, ikonografskem kot tudi umetnostno-geografskem pogledu.

Brez dolgoletnih prizadevanj dr. Emilijana Cevca, znanstvenega svetnika Slovenske akademije znanosti in umetnosti, bi si torej težko zamislili uresničitev letošnje razstave gotske plastike v Narodni galeriji v Ljubljani. Vsaka taka razstava pa je pomembna tudi zaradi tega, ker je z njo povezano dolgotrajno in zahtevno restavriranje poškodovanih oziroma v poznejših časih

neprimerno prebarvanih umetnin. Zasluga restavratorjev Narodne galerije je, da se nam danes številni gotski kipi kažejo v prvotnem sijaju, saj so v več primerih spet odkrili originalno polihromacijo mnoke pa so z nujnimi restavratorskimi posegi rešili skorajšnjega propada.

Narodna galerija v Ljubljani je ob razstavi izdala bogat in dobro dokumentiran katalog z uvodnim besedilom dr. Emilijana Cevca; sledi nato seznam razstavljenih del z njihovim kratkim opisom in navedbo ustreznih literatur, za njim pa je objavljenih 171 fotografij razstavljenega gradiva. Zelo pomembno je, da je Cevčevo besedilo v celoti natisnjeno še v treh tujih jezikih, in sicer v angleščini, francoščini in nemščini. Tako se bo lahko tudi tuja, zlasti strokovna javnost, seznanila z dosežki gotskega kiparstva na slovenskih tleh.

Na Slovenskem so se prve gotske plastike pojavile v sredi 13. stoletja. Lep primer mistično navdahnjene umetnosti, značilne za 14. stoletje, je velikanski Križani iz Pirana, ki je nastal v letih 1300-1310, in je tudi prikazan na razstavi. Mednarodno pomemben višek pomeni delavnica, ki je zrasla v zvezi z gradnjo znane božjepotne cerkve na Ptujski gori ob koncu 14. in v začetku 15. stoletja. Dr. Cevc jo je razložil s češkimi vplivi in jo tudi ovrednotil v okviru t.i. internacionalnega mehkega sloga, ki se je takrat zlasti med sredi 15. stoletja se je pojavila v Ljubljani kiparska delavnica Janeza Lipca, ki pomeni prvo znano umetniško ime v slovenskem srednjeveškem

kiparstvu. Na razstavi sta prikazana dva kipa tega kiparja, Adam in Eva z nekdanjega ljubljanskega rotovža (okrog 1480), ki sta s svojima golima telesoma pomenila močno vzpodbudo realističnim težnjam tega obdobja. Značilen izrealističnim težnjam tega obdobja.

Značilen izdelek zadnje faze gotskega kiparstva, znane pod imenom počnočotski barok, pomeni leseni krilni oltar. Na razstavi sta prikazana dva primera, iz Kojškega v Brdih (1515) in Britofa ob Idriji (okr. 1530). Oltar iz Kojškega je sploh edini v celoti ohranjeni krilni oltar na ozemlju republike Slovenije. Izdelan je na Koroškem, torej v tisti deželi, ki je ob zadnjem razcvetu gotskega kiparstva na Slovenskem prevzela vodilno vlogo.

Takšen se nam v zelo grobih črtah kaže razvoj gotskega kiparstva na Slovenskem, ki se je vedno odzivalo na pobude s Severa in Juga, to je iz Nemčije, Češke, Avstrije in Italije, a je te pobude znalo zliti z domačim izročilom in umetnostnim razpoloženjem.

Primorska, zlasti Goriška, je na razstavi gotske plastike v Ljubljani dobro zastopana. Poleg oltarjev iz Kojškega in Britofa ob Idriji moramo omeniti n.pr. kip sv. Miklavža iz Krestenice pri Kanalu (1350-1360), sv. Danijela iz Sanabora pri Vipavi (sreda 15. stoletja), Marijo z Jezusom iz Vrtovina (okrog 1470), sv. Mihaela iz Šmihela nad Ozeljanom (1490-1500), tri svetnice iz cerkve v Nadavču v Soški dolini (1515-1520), relief sv. Rok z Gluhega Vrhovlja (okr. 1530) in kip Marije z Golega Brda v Goriških Brdih (okr. 1530). Ohranjeno gradivo, in to ne samo na Primorskem, nam potrjuje, da so se dragocene priče stare umetnosti v večjem številu ohranile prav v manjših, od večjih središč odmaknjenih krajih, kamor n.pr. niso segla turška pustošenja. M. V.

Izlet tržaških dijakov v Toskano

Pred nekaj dnevi smo se učenci zadnjih razredov gimnazije »France Prešeren« iz Trsta napotili na izlet po Toskani. Zvečer smo se zbrali na tržaškem kolodvoru in smo v razgibani družbi čakali na odhod vlaka. Nočno potovanje sicer ni bilo najbolj prijetno, kajti spati res nismo mogli. Nekateri so namreč poskrbeli, da le ne bi kdo zaspal. Tako smo v smehu in v le delnem počitku prebili noč. Drugo jutro smo bili vsi zelo utrujeni in težko smo se premikali. Nismo pa se hoteli predati spancu, kajti pred nami je bil sicer naporen, a zelo zanimiv dan. V Firencah smo celo uro čakali na vlak v Sieno in končno prišli do tega prelepega toskanskega mesta.

V hotelu smo odložili prtljago ter se odpeljali v mestece San Gimignano. Vsem je bilo mesto zelo všeč, predvsem zato, ker je skoraj v celoti ohranilo svoj prvotni srednjeveški značaj. V mestni arhitekturi zasledimo zlasti florentinski slog, pa tudi nekaj pisanjih in sienskih primesi. Tudi slikarstvo je bilo pod florentinskim vplivom, znani pa so zlasti domači slikarji, med katerimi naj omenim Sebastiana Mainardija in Vincenza Tomagnija. Mesto je imelo nekoč kar 72 stolpov, ki so jih bogati meščani zgradili v dobi pomorskih republik. Kdor je namreč imel veliko premoženja in ladjo, s katero je trgoval, si je lahko sezidal stolp. Na žalost pa se je do danes ohranilo samo petnajst stolpov. Mesto ima več cerkva, važni sta predvsem kapiteljska cerkev in cerkev svetega Avgušтина. V kapiteljski cerkvi lahko občudujemo

zanimive freske, delo znanih mojstrov, kot so na primer Domenico Ghirlandaio, Lippo Memmi in Benozzo Gozzoli. Naselbina je ograjena z visokim zidom in v notranjosti mesta stopimo skozi vhod Porta San Giovanni. Sugestivni in zelo lepi so tudi trije mestni trgi: Piazza della Cisterna, Piazza del Duomo in Piazza Sant'Agostino.

Istega dne smo si ogledali tudi Sieno, mesto, ki nam je posebno ugajalo. Najeli smo si spretnega vodiča, ki nam je, pa čeprav smo imeli malo časa na razpolago, lepo razkazal najvažnejše mestne zanimivosti. Najprej nas je peljal do trga Piazza del Campo, kjer se vsako leto vrši znani »Palio di Siena«. Trg ima obliko školjke, obdajajo pa ga prelepe palače, kot so na primer Palazzo Pubblico z mogočnim stolpom Torre di Mangia, pa še Palazzo Sansedoni in Cappella di Piazza ter vodomet Fonte Gaia. Hodili smo dalje po značilnem srednjeveškem mestu, si ogledali še dom svete Katarine Sienske, nato palačo Tolomei, znano predvsem zaradi Pije, ki jo Dante opisuje v svoji Božanski komediji. Najzanimivejši je sienski Duomo (morda ena najlepših katedral na svetu), ki predstavlja harmonično zlitje romanskega in gotskega sloga. Njegov spodnji del je delo arhitekta Giovannija Pisana, zgornji pa Giovannija Cecca. Na desni strani Duoma bi morala stati tako imenovana Nova katedrala, tega dela

(Dalje na str. 8)

A. L.

Kaj je mladim važno

Ena naših mladih sotrudnic je izvedla med svojimi kolegicami dijakinjami na slovenskih srednjih šolah v Trstu, starimi 16-17 let, anketo, ki naj bi pokazala njihov odnos do sveta. Anketa v obliki majhnih intervjuvov, ki jo z veseljem objavljamo, dokazuje, da našo študirajočo mladino zelo zaposlujejo vprašanja svetovnega nazora, vere, vesti, dobrote itd. kar je zelo pozitivno. V njihovem poznejšem življenju se bo to gotovo pokazalo tudi v dejanjih, posebno v javnem delovanju. UREDNIŠTVO

—o—

Tanja Rebula

Kaj misliš o odnosu mladine do odgovornosti?

Ne spominjam se več, kje sem brala naslednjo zanimivo trditev: glede na to, da so v svetu poleg starejših številno zastopani tudi mladi, ne moremo govoriti o mladih le kot o bodočnosti, ker oni že danes, čeprav ne na vodilnih mestih, predstavljajo podobo današnje družbe.

Ko bi bili vsi mladi idealni, bi se zemeljska obla vidno nagnila k dobremu. Zato menim, da je kontestacija pozitivna le takrat, ko si mladi zavestno prevzamemo del odgovornosti za negativne pojave v današnjem svetu in se proti njim borimo v obsegu svojih, če še tako majhnih, možnosti.

Negativni pojavi, ki uničujejo svet, so na videz malenkostni. Poglejmo primer šole: kaj pa je, če se nekajkrat iz lenobe ne pripravim za

IZLET TRŽAŠKIH DIJAKOV V TOSKANO

(Nadaljevanje s 7. strani)

pa niso mogli nikdar dovršiti zaradi napačnih statičnih računov.

Zadnja dva dneva našega izleta smo prebili v Firencah, kjer sta se nam pridružila še predzadnja razreda naše gimnazije. Bili smo sicer že nekoliko utrujeni, saj že dva dni nismo počivali. Po Firencah pa nismo pešali, ker smo imeli na razpolago dva avtobusa. Tudi tu smo imeli priložnost opazovati vrsto zanimivosti, ki jih pa ne bom podrobneje opisovala, saj jih vsi bolj ali manj poznamo. Tudi tu smo si ogledali Duomo, katedrala zunanost je bogato okrašena, notranjost pa je v bistvu preprosta. Razdeljena je na tri ladje, ki jih ločujejo številni sestavljeni stebri. Notranjščino krasijo umetnine različnih slavnih mojstrov, kot so na primer Paolo Uccello, Andrea del Castagno in Michelangelo. Lep je tudi Baptisterij, okrašen z bizantinskimi mozaiki, med katerimi se dviga impozantna figura Kristusa Sodnika. Mnogi pripisujejo to delo Cimabuu. Na kratko in zato zelo površno smo si ogledali tudi galerijo Uffizi, zgrajeno po zamisli arhitekta Vasarija. V tej galeriji hranijo dela največjih mojstrov svetovnega slovesa, naj omenim samo Michelangela, Botticellija in Lionnia.

V Palači Strozzi je bila tiste dni odprta razstava srednješolskih risb, kjer je bila častno zastopana tudi naša gimnazija.

Pred vrnitvijo v Trst smo se podali v mesto Fiesole, ki je nedaleč od Firenc. Pravijo, da so prav to najstarejše Firenze, odtod so se namreč prebivalci preselili in razširili do današnjega velikega mesta.

Toskana je vsem zelo ugajala, tudi pokrajina je pustila v nas odličen vtis, to pa zato, ker je bilo vse prekrto s tanko snežno odejo, ki se je lesketala v bledem zimskem soncu.

pouk? To je komaj omembe vreden spodrsrlaj. Prišel bo dan, ko bom neodgovoren na vodilnih mestih. Kaj zato, če se ne oglasim, ko se sošolcu zgodi krivica? Tako ali drugače bi ne dosegel ničesar. Tako se bom navadil molka in v odločilnem trenutku ne bom našel poguma, da spregovorim v imenu pravice.

Še nešteto podobnih primerov bi lahko naštevala, a naj spregovori še kdo drug.

Kako doživljaš konflikt mladi-stari?

Pri obeh generacijah so si interesi in mnenja različni, kajti starejša generacija je že izgubila trmo mlade generacije, slednja pa se še ni obogatila z izkušnjami starejših: zato je konflikt neizogiben.

Stari in mladi bi lahko nasprotja omilili, ko bi bili drug do drugega prizanesljivejši in manj skeptični.

V čem po tvojem obstaja veličina človeka?

Predvsem v njegovi volji in v njegovem svobodnem odločanju.

Kaj ti pove beseda »božič«?

Božič ne bi smel biti tradicionalno praznovanje, ampak bi moral kristjanu pomeniti ljubezen, upanje, veselje. Ne smemo pa se omejiti samo na občutke. Prav ti naj bodo povod za naša dejanja.

Priznati moram, da večkrat pozabljam na resničen pomen božiča.

—o—

Marija Besednjak

S kakšnim občutjem te navaja pričakovanje božiča?

Božič je zame eden največjih praznikov v letu. Skušam se nanj čim globlje pripraviti. Skušam se otresti potrošniške oblike božiča in se čim bolj poglobiti v pravi pomen tega praznika.

Kako gledaš na vprašanja zla v svetu in v človeku kot posamezniku?

Zlo v svetu je posledica zla v posamezniku. Človek je pa bistveno dober. Lahko naredi kaj slabega kot posledico zla, ki ga je sam trpel. Če

gremo s tem do prvih vzrokov, najdemo lahko prvi vzrok tega v izvirnem grehu.

Kaj ti najbolj otežkoča življenje? (ali pri drugih ali v tebi sami?)

Moj ideal je čim bolj krščanska osebnost. Toda kljub vsem svojim poskusom, se vedno znova najdem na tem, da delujem v nasprotju s svojimi načeli. To mi povzroča nejevoljo in trenutno nezadovoljstvo nad samo seboj.

Ko opažam, da se tudi drugi oddaljujejo od krščanstva, posebno od zapovedi ljubezni, me zajame žalost.

S čim se rešuješ?

Z molitvijo in ponovnimi sklepi.

Ali zaupaš vase, da boš spremenila delček sveta vsaj v svojem krogu?

Stalno delam za to, da bi svojim bližnjim najprej, nato še drugim izboljšala življenje in jim čimveč nudila. Samo bojim se, da me ne bodo poslušali. Bojim se da je moj glas, kot glas vpajočega v puščavi. Čeprav je ta glas pravilen, kdo ga bo poslušal?

—o—

Evelina Jeza

Ali misliš, da je tvoje krščanstvo trdno?

O tem tudi sama mnogo razmišljam: a če hočem biti prav odkrita, na to vprašanje si še nisem našla odgovora. To pa zato, ker se mi še ni zgodilo, da bi kdaj podvomila v božji obstoj. Pravijo sicer, da je za človeka bolje, če za neko dobo izgubi vero v Boga in to krizo dobro preživi, ker se mu potem vera poveča in postane trdnjša. Morda je res; a jaz sem mnenja, da je to odvisno od vsakega posameznika. Predvsem je odvisno, kako je bil vzgojen, nato pa, če z življenjem zna krščansko živeti.

Misliš, da je neveren človek, čeprav zaverovan v svojo ideologijo, oropan za nekaj?

Prav gotovo je oropan za nekaj velikega. Moramo pa upoštevati to, da se on tega ne zaveda. Če je namreč res močno zaverovan v svojo ideologijo in krščanstvo iz principa odklanja, se ne zanima zanj ali ga celo ne pozna, ga njegova ideologija zadovoljuje, ker mu nudi tisto, kar daje nam krščanstvo. Če pa krščanstva ne pozna je ravno tako srečen, saj je znano da človek ne more hrepeneti po nečem, česar sam ne pozna.

Kaj bi bila, ko ne bi bila kristjanka?

Na to vprašanje ne morem odgovoriti, saj se vere ne da kar tako izbirati in menjavati, ker je to nekaj velikega, kar nosimo v srcu že od otroštva in jo s časom vedno bolj krepimo.

V kakšnem razmerju sta si po tvojem ljubezen in sovraštvo v svetu?

Na žalost vsak dan bolj z žalostjo ugotavljam, da je na svetu mnogo več sovraštva kot ljubezni. Verjetno zato, ker je sovražiti nekoga mnogo lažje kot ljubiti, saj pomeni ljubiti nekoga predvsem to, da se moram marsičemu odpovedati in bližnjemu mnogo nuditi.

Vsekakor pa mislim, da morajo tisti ljudje, ki znajo res ljubiti, pa tudi če jih je še tako malo, pripraviti tiste, ki so nagnjeni k sovraštvu, da se bodo naučili ljubiti svojega bližnjega.

Si pesimist ali optimist in kako utemeljuješ svojo izbiro?

Vsekakor velik optimist. To pa zato, ker mislim, da pesimizem oropa človeka za tisto moč, ki jo človek ima, da se bori proti vsem težavam ki jih sreča v življenju.

Boris Pahor

Koprška noč z lepo Vido, dožem in osličji

Po literarnem večeru v zimi 1947

Ob koprski stolnici je zvonik lezel iz teme v mesečino istrske noči. Pročelje in portal sta bila v mraku, vendar tam zdaj ni bilo vhoda v justonolitanski duomo, to je bilo kamnito čelo grobnice, v kateri so ležali kosi mrtvih galej, razbitine belih beneških levov. Pa tudi prepereli prapori Serenissime, so bili na kupu v nji, tudi črne srajce. Zvonik ne, zvonik se je vzpenjal v mesečino, kakor da se skuša rešiti iz nepremičnega smrtnega molka.

Na drugi strani trga je mesečina stekla po zobkastem robu pretorske palače, kamniti zobje pa so se zagrizli vanjo, da bi jih združila z nočjo, ki je bila sinja nad istrskimi griči.

A mesečina je bila samo naša, ki smo bili pod beneškimi zidovi na samotnem trgu glasni kakor gruča dijakov. In mesečina je škropila na naše razigrane glave, curljala z našim smehom z naših brad. V dvorani nad šilastimi loki, smo pravkar brali svoje spise, in ozračje je bilo slovesno kakor nekoč ob zorovanju senata Serenissime: la serrata del Maggior Consiglio! A potem smo na resnost pozabili, okoli nas je nepričakovano vzcvetela naša mladost z igrami in metulji.

Bili smo Vlado in Jadranka in Miro, jaz pa sem najbolje od vseh poznal veliko grobnico, ki je v nji ležalo tramovje gnilih galej.

»Jaz sem —« je rekel Vlado.

»Hi hi hi,« mu je pretrgal besedo Jadrankin smeh.

»Jaz sem najrajši lovil metulje,« je dokončal stavek Vlado.

Domislil se je metuljev, kakor da je spet deček na Vrdeli, čeprav je stalo pred nami sivo zidovje duoma; samo zobčaste čipke, ki so se skušale oprijeti mesečine, so nekako spominjale tudi na cvetje, na gosenice in na modra krila metuljev.

A zakaj, sem pomislil, če so nas spisi, ki smo jih brali, prenesli tako nazaj v preteklost, ne da bi povedali tudi o ribah, o čolnih v Kanalu, o vrveh, debelih kakor naši komolci, ki so bile napete s parnika na pomol in smo jih jahali kakor prividne konje, ki se vzpenjajo čez vodo? Zakaj se ne bi ustavili ob težkih jadrnicah, ki jim pesek tako napenja breje trebuhe, da jim samo za ped molijo iz vodne površine? Zakaj namesto kraških metuljev ne zbudimo rajši galebov? Slišali bi, kako kričijo, ko grabijo ribe je črevesje tistemu, ki ga je prvi zagledal in mu, ko leti stran, belo drobovje visi iz kljuna.

»Zakaj se ne pomenimo rajši o galebih?« sem vprašal.

»Ha, ha.« To je bil Vlado, ki si je s tremi prsti pogladil bradico, potem ko se je dvorljivo poklonil Jadranki.

Ta se je smehljala, ker je bila prebrala spis o domači zemlji, s katere je kot otrok morala bežati, pa jo je zdaj zopet našla.

»Bomo šli?« je vprašal Miro, ki je bil še najboljši uraden.

Saj, morali bi iti, a smo stali kakor igralci srednjeveške predstave na trgu pred zidom stolnice. Ta je bila zdaj podobna muzeju, ki hrani v svojem hladnem mraku stroje za muzenje, natezalnice in črne fese s čopi, medtem ko mi razstavljamo v mesečini po skrleh osamljenega trga ribe in školjke, metulje in meduze, vse ribiške mreže našega otroštva.

»Dajmo,« je spet rekel Miro, »odrinimo!«

A nihče se ni premaknil, tako da sem stopil nekaj korakov vzdolž stolnice, kakor da se mi bo posrečilo videti stavbo, kjer smo nekoč dijaki sedeli v klopih pred profesorjem z vranjimi lasmi, ki je hrepenel, da bi kakor metulj s cvetov, srkul z njegovih ustnic sladkost Dantejevega jezika.

»La vostra parlata sia sempre italiana,« sem spet slišal, kako je rekel onkraj zidu, kjer se stolnica neha in so še tudi zdaj učilnice. Nalahko, gosposko si je z desnico spet pravilno uravnaval črno perut, ki mu je zdrknila s čela. Miren je bil, skop v gibih, njegovo lice ni poznalo smehljaja, zato je bil bolj nevaren kakor vsiljivi gorečnejši. Obupno je namreč, če imaš črno srce: črna srajca ni tako pomembna. Saj črno srajco lahko tudi oblečeš, ker jo moraš obleči.

»Zakaj ne govorimo rajši o ščurkih,« bi bil rad rekel Vlado in Jadranki in Miru, a zdaj sem bil nekaj korakov stran od njih. Spet sem sedel v klopi onkraj zidu in opazoval, kako je profesorju »vaša govorica bodi zmeraj italijanska« nerodno, da sem nad ložo bral najlepšo nalogo, kar sem jih zmogel

od njegovih časov sem, in da so mi dijaki ploskali. Nerodno mu je bilo, a še zmeraj je imel tako ubrane poteze, tako zravnani vrat, da sem se nazadnje vznevoljil in bi bil najrajši šel po istrskega osličja, da bi mu malce zarigal in zaorglal pred ušesi.

Potem sem se obrnil in se začel vračati, a tedaj so iz teme pridrsali težki, skoraj svinčeni koraki, ki jim je ob strani drobila nizka, potlačena psička.

To je vendar profesor »el teston de piera«, sem se zavedel. In je bil res. Opiral se je na palico in krenil, kakor nekoč, proti drevoredu. Klicali smo ga »el teston de piera«, ker je bil to naslov enega njegovih del. A dosti bolj vsiljiv je bil s svojim spevom o sestanku pri Rižani. Med uro zemljepisa nam ga

je bral. Il placito del Risano. Pred tisoč in sta leti je vojvoda Ivan, zastopnik Karla Velikega, pustil Slovincem, da so preorali zapuščeno istrsko zemljo. Koprski poet pa se je zavzemal za meščane istrskih mest, ki so Karlu Velikemu tožili vojvodo Ivana; pred nami, slovenskimi in hrvaškimi dijaki, se je izza katedra ogorčeno zaletaval v nevidnega vojvodo, kakor da je pozabil, kako trhle so njegove noge in kako malo mu bo pomagala pritlikava psička, če se bodo rižanski kmetje prikazali pred okni učilnice.

Kajpada, še sanjalo se mu ni, da se lahko res prikažejo. O ti profesorji zgodovine in zemljepisa, ki so usmerjali reke s svojimi palicami in tok ljudstev s svojimi revnimi stihli!

No, meni pa se je prav zato zazdelo, da je pristorkljal mimo mene, ker sem bil nad ložo bral potomcem prav tistih kmetov, ki jim je vojvoda Ivan dovolil, da obdelujejo divjo gmajno.

»Ha, ha,« se je smejal Vlado; ker spet sem bil ob njih.

»Še niste nehali loviti metuljev,« sem rekel. »Gorite rajši malo o ščurkih!«

»O ščurkih?« To je bila Jadranka. »Hi hi hi,« se je smejuckala, kakor da se ji hlipa.

»Ni bila gosenica,« je še naprej razlagal Vlado. »Namesto tipalk je imela ščit.«

»Se bomo vrnili v Trst ali ne?« je rekel Miro, ki se je že ves čas otepal Vladovih metuljev.

»Gremo?« je vprašala Jadranka.

»Ko pa klepetate o gosenicah!« je jezno rekel Miro.

Mesečina je zdaj poplavljal tudi tlak pred stolnico; kakor luč sinjega žarometa je bila pospremila žene in može, ki so bili zapustili dvorano nad ložo in se porazgubili po Kalegariji in drugih callih.

Tedaj je poleg Jadranke pristal avto.

»Naj vas zapeljem v Trst?« je vprašal tržaški trgovec.

»Viš 'zapeljal' nas bo,« je presenečeno rekel Vlado.

»Vse metulje smo že nalovili,« je zdaj udobrovoljeno rekel Miro. »Zdaj lahko gremo.«

Tržaški mož je stopil iz avta in pridržal vratca.

»Prosim,« je rekel Vlado, ki je zavoljo bradice bil bolj dostojanstven. »Sem pokorni sluga svojega gospoda doža.«

»Ha ha,« je bil hudobni Mirov komentar.

»Doža Dandola?« je začivkala Jadranka, ko je smuknila v avto.

»Ali Morosinija?« sem vprašal.

In še sem se spraševal, če nas je tržaški voznik poslušal, ko smo brali o naši mladosti na obali, na obrežjih. Ali pa tudi on kaj ve o profesorju s črno krošnjo na glavi in z Dantejem pod pazduho? Vsekakor je bil načitan mož, ker se je pridružil našim zbadljivkam in rekel:

»Serenissima je pokroviteljica vseh umetnosti.«

»Buržuji je lahko tudi beneški dož,« je Miro rekel Vlado.

»Haha,« se je zahahljal dož in pokimal z brado.

Tako smo zapustili palačo in stare čipke, ki so bile kakor na brokatu lepo izrezane v mesečino. Odbrzeli smo skozi Mudo in se pognali po cesti naših mlekaric iz Koštabone, Šmarij, Marežigov. In videl sem osličje, kako jih zvesto nosijo navkreber. Videl sem, kako jih v dnevih burje spodnaša, da kangle ob bokih zvonkljajo. Ob dnevih burje kateri tudi

zdrkne, ko se izkrcavajo na obali pred tržaškim vélikim trgov, iz rok cula, da se po skrli razleze gosto zeleno oljčno olje.

Naš avto je bil poln prijazne mesečine. Zato sem rekel: »In tudi zavoljo teh mlekaric so se istrski meščani pritožili čez vojvodo Ivana!«

Tedaj je Miro navedel, kakor da bere v knjigi: »Italijani so se pritožili: Slovani orjejo *naše* njive in ledine, kosijo *naše* travnike in pasejo po *naših* pašnikih!«

»To je bilo pred enajstimi stoletji,« je rekel dož Vlado.

Miro pa je nadaljeval: »Vojvoda je odločil: 'Pojdimo v tiste kraje kjer prebivajo Slovani, in poglejmo: Če morejo brez škode ostati na zasedenih zemljisčih, naj ostanejo.'«

»In so ostali,« je rekla Jadranka.

»Haha,« je zbasiral dož.

Miro pa je naprej igral vojvodo Ivana: »Kjer pa vam Slovani delajo kako škodo na polju, po gozdovih in ledinah, preženimo jih od tam in pošljimo jih v zapuščene kraje, kjer lahko ostanejo brez škode, zakaj koristili bodo na ta način deželi in državi!«

»Kako pa ti tako znaš na pamet,« je rekla Jadranka in se obrnila k Miru, ki je bil, majhen in bodičast, kot kak vseveden inkvizitor.

»Z vsemi žavbami ti je bil namazan, ta vojvoda Ivan!« je ves srečen vzkliknil bradati dož.

»Preženimo jih v zapuščene kraje,« sem sam pri sebi ponovil vojvodov stavek. A sem spet bil v klopi pred profesorjem, ki bi nas moral učiti zemljepisa, pa nam je razkazoval svojo stihotvorno sposobnost in se zavoljo ranjkega vojvode repenčil pred nami, vnuki tistih kmetov, ki so jih poslali v zapuščene kraje. In sem se spraševal, kako je mogel pred nami sramotiti tiste kmete. Kaj je bil mar našel v Danteju navodilo za tak nastop? Pa ne, da je imel doma tudi Danteja v črni srajci?

Jadranka se je spet zasmejala. Vitka plavalaska je, ki se ji smeh sproži za vsak nič.

In tako je avto vozil mesečino in smeh. In to je bil tudi nak odgovor na vse zlo. Poprej smo čebnjali o metuljih, zdaj smo vozili doža s šilasto brado. Rešili smo se pogube in smo bili razigrani. Porušili smo trdnjavo, kamor so ljudje v črnih srajcih zapirali kmete, ki so preorali istrske ledine, in zdaj smo

se veselili mesečine, kakor da je svetloba novega sonca. Vasi so se nekje vzpenjale, rasle iz grap, nekje se je oglašal oslič, a v ljudeh je bil mir, v zemlji je bil mir.

»Kje so še, kakor pri nas, osvobodjeni ljudje do tal porušili trdnjavsko ječo?« sem rekel.

»Pokorni sluga svojega gospoda doža — je rekel voznik!« To je bil dožev bas, ki je brundal sam zase. Voznik se je zavedal, da je bilo to zanj, in se mu je zbral nasmešek v kotičkih ust.

»Ti ljudje pa so znali biti uporni,« je kot kak teoretik tekel Miro.

»V Marezigah,« je rekel dož.

»Tudi Šmarci,« je rekel Miro. »Pred sto leti so jim poslali župnika z latinsko mašo, pa so ga pričakali na križpotju, na Crocieri, da bi ga spodili.«

»Haha,« se je oddihaval dož.

»Tudi zvonove so sneli iz zvonika,« je rekel zgodovinar. »Šmarske ženice pa so oblegale altar!«

»Hihi,« se je zahihitala Jadranka. In bila mi je še bolj všeč, ker se je bila tako živela v igro, ki je trajala ves čas, odkar smo se bili zbrali pred koprskim pročeljem. Tako da sem se komaj zdaj zavedel, da peljemo s sabo mlado deklico, ki so jo bili črni možje pognali iz tržaškega mesta, a je kljub neurjem in viharjem spet prijadrala nazaj in nam celo v dvorani brala o svoji zvestobi.

Saj, saj, lepa Vida, sem se sam pri sebi vzrado-stil. Pa kaj res v Dantejevi Commedii nič ne piše o lepi Vidi? sem na tihem pobaral profesorja z vranjo perutjo nad desnim očesom. A ko bi zgodbo poznal, bi jo Dante prav gotovo vnesel v kak svoj spev! Zakaj zgodba o dekletu, ki se pusti premamiti od tem-nopoltega mornarja, ni kar tako. Odšla je, ker ni mogla svojemu otročičku peti uspavanke, kakor ji je srce velevalo. Kako ne bi človek želel uiti s kraja, kjer lovijo ljudi in jih mečejo v ječe. Zato mož, ki naj bi ga pustila, je bil njen domači rod, rešiti pa se ga je hotela, ker je bil opsovan, ujet, ukovan v jeklene lisice v podzemeljskih kletah koprské trdnjave. No, a ta Vida se je zdaj vrnila! Tukaj z nami je!

Prav tedaj smo bili na meji in policaj je rekel. »Documenti signori!«

»Dober večer,« je rekel Miro policaju. »Buona sera.«

»Zebe me,« je zavoljo odprtih vratc rekla Jadranka — lepa Vida.

»Lepo Vido peljemo!« sem tedaj vzkliknil.

»Cosa?« je vprašal policaj.

»E' ritornata!« sem rekel.

»Cosa dice?« je vprašal policaj.

»Ha bevuto un po troppo,« je rekel Miro o meni možu postave.

»Una bella bambina, che era partita ed è ora ritornata,« sem vesel rekel pred možem postave in pred profesorjem s črnim srcem, pa pred tistim, ki je vozil na sprehod ploščato rjavo psičko po Belvederu, mimo velike stavbe, ki je bil koprski zapor, a smo zdaj tisto trdnjavo do tal porušili.

»Ha bevuto troppo,« je rekel Miro in se spet zlagal.

»Živela najlepša deklica na svetu!« sem vzkliknil.

»Zdaj nehai,« je rekel naš policaj Miro.

»Haha, ta je lepa,« je zabundal dož Vlado, da se mu je kozja bradica stresla.

Mož postave pa je zaloputnil vratca, da lepo Vido ni več zeblo, obenem pa je bilo, kakor da bi nas udarec spomnil na ploščo grobnice s kosi galej, z razbitimi levjimi glavami, s črnimi fesli.

»Ti si mi pravi,« je rekla Jadranka.

»Lepa Vida,« sem rekel, »vračaš se k rdečim in zelenim lučkam na domačih pomolih in noben tem-nopolti tujec te ne bo več premamill«

»Odkod si se mi pa ti naenkrat vzela,« je rekla, kakor da začenja postajati zamišljena.

»Viš,« sem rekel, »saj črnosrajčnik je bil spet črni zamorec iz pesmi, samo da je bil hujši, kot če bi imel temno kožo!«

»Haha,« so se oglasila usta nad doževo brado. »To si dobro povedal.«

»Zdaj pa boš šla k morju in morje bo kot latvica mleka,« sem rekel.

»To o latvici ni tvoje,« je rekla. »To sem že brala.«

»Ne ni moje,« sem rekel. »A je res tako, morje je belo, ker so se v njem stopili biseri solz vseh lepih Vid, ki so odšle, in vseh mamic, ki so žalovale za njimi. Ko pa sonce prikuka izza gričev, se srebro biserov pobeli, da je voda bela kot mleko.«

»In jaz sem zdaj lepa Vida?«

»Haha,« je zagrgal naš dož.

»In ti si lepa Vida in jaz bom poklical vse svoje nekdanje profesorje, da bodo pred tabo kakor šolarčki, ko jim bom bral o tvojem begu. Potem bodo morali odpreti Divino Commedio in iskati, kje piše o tebi. In če te tam ne bodo našli, bomo pripeljali osliče pred kateder, ker so nam pravili *asini*, osli, ko naša govorica ni bila tako Dantejevska, kakor so oni hoteli.«

»Ha, to je dobro,« je rekel dož.

»Hihi,« se je spet zbudila drobcena Vida v Jadranki, tako da je zdaj rekla: »In oslič jim bo rigal: Vi - da, Vi - da'.«

»Haha, to je pa dobro,« je rekel slovenski dož z Vrdele.

»Da, na uho jim bo zatrobental,« sem rekel.

In gledal sem Jadranko, ki je bila, tako zavita v kožuh, kakor odeta v temno rjavo drevesno skorjo. Avto je tekel po žaveljski cesti. Hišice so dremale v mesečini. Molčali smo. In bilo je, kakor da smo obmolknili, da bi v tišini bili priča nesluteni čarovniji. Bilo je, kakor da bo drevesna skorja odpadla z Jadranke, sredi suhega lubja pa se bo v mesečini prikazala prerajena deklica z veвериčnimi očmi, deklica naših sanj, hčerka morja in tržaškega brega.

Trst, 1947 - Planica, 1973.

Cosa? — Kaj?

E ritornata. — Vrnila se je.

Cosa dice? — Kaj pravi?

Ha bevuto un po' troppo. — Preveč ga je srknil. Una bella bambina, che era partita ed è ora ritornata. Lepa deklica, ki je odpotovala in se je zdaj vrnila.

Ha bevuto troppo. — Preveč ga je zvrnil.

Tržaški pisatelj Fulvio Tomizza, po rodu Istran, saj se je rodil pred 38. leti v Materadi pri Umagu, se vedno bolj odločno uveljavlja med vidnejšimi italijanskimi sodobnimi pripovedniki. Prav tako pa ni neznan niti slovenski publiki, saj je v slovenskem revijalnem tisku izšlo že nekaj njegovih prevodov. Prav zdaj pa izhaja celoten prevod njegovega lanskega romana »La città di Miriam« (Miriamino mesto).

Od svojega prvega romana »Materada« (1960), s katerim je v italijansko književnost prvič prinesel pridih in utrip nekaj novega, drugačnega sveta in življenja, pa mimo romana »La quinta stagione« (Peti letni čas) (1965) s katerih si je zaslužil literarno nagrado Campiello, medtem, ko so mu podelili nagrado Viareggio za drugo njegovo delo. »L'albero dei sogni« (Drevo sanj) (1969), ki je precej avtobiografskega značaja in rešuje vrsto problemov iz konfliktov, ki jih doživlja človek na tem koščku zemlje, pa do zadnjega romana »La Città di Miriam«, ki mu je do zdaj dalo še največ zadoščenja, saj italijanski bralci v velikem številu segajo po njem in je zanj tudi prejel nagrado revije »Fiera letteraria«, nam Tomizza vseskozi približuje intimno podoživljanje istrskega človeka, kmeta, intelektualca, tržaškega meščana, ljudi pač, ki živijo in delajo v tem tako samosvojem kulturnem in civilizacijskem okolju, v tem prepletanju običajev, jezikov, ver, v tej usodni tržaški diaspori.

Odlomka, ki ju objavljamo v prevodu, sta vzeta iz prvega dela romana »La città di Miriam« in v zanimivi luči prikazujeta značaj in navade pripovedovalca Štefana v času, ko se dokončno približuje svoji bodoči ženi Miriam. Opozoriti moramo tudi na tekoč in barvit jezik, česar morda v prevodu ni dovolj opaziti.

—o—

Tudi moja dokončna naselitev pri njih je bila nejasna, postopna, povsem nedopovedljiva. Vedno pogostejše sem zapuščal najeto sobo pri sorodnikih odkar se je bila mati preselila v Milan k drugemu sinu. Večerja se je vedno zavlekla in zame je bila zmeraj pripravljena postelja v sobi, kjer sem nekoč prenočil zaradi slabega vremena. Nisem napravil jasnega sklepa, nisem se odločil: če so še živi, me morda tisti sorodniki še vedno čakajo. Istočasno sem tudi imel dve zobni ščetki in dva brivska aparata, Mirjam pa mi je

Fulvio Tomizza

Pri Miriam doma

pričela poklanjati spodnje hlače in srajce. Nihče mi ni rekel, naj ostanem, sam pa se nisem več namenil, da bi odšel. Dejansko sem se zavedel, da sem se dokončno preselil v ulico Rossetti prav tistega dne, ko se je vrnila z večjimi zavoji istih artiklov, s petimi pari čevljev ali pa polna robcev. Morda ga ni bilo, ki bi imel toliko čevljev in kravat in jopic kot jaz, čeprav sem prejemal te razne dostave vedno posamič.

Pokonci smo bili vedno še pozno ponoči. Doktor Cohen, človek širokega kulturnega obzorja, za katerega je bilo branje edino resno življenjsko delo, je potrpežljivo sedel prav pred televizor, še preden so se pričeli večerni programi, in se ni oddaljil pred sklepno siglo. Šele tedaj smo sedli k večerji, kot ljudje vajeni gledaliških predstav. Od dveh ali treh ponoči, po živahnih diskusijah o Freudu in o največjih krajevnih pisateljih (ki jih, po mnenju mojega gostitelja, zelo omejuje slabo znanje italijanskega jezika) sem odšel v svojo sobico, ne da bi, kot je bilo v navadi, zaželel vsem lahko noč: nanoslo je namreč, da smo se prav kmalu spet srečali na hodniku, namenjeni v kopalnico ali odhajajoči iz nje. Kar pa zadeva »dobro jutro«, smo se videli pri odličnem zdravju le nekaj ur prej. Ko sem ugasnil luč, se je pogosto zgodilo, da me je obiskala Mirjam, in da bi se razkazovala, se je oblačila v vrtočlave večerne obleke. Četudi si nisva bila zaželela lahko noč, ji je vsekakor na ta ali oni način uspelo, da me je uspavala z nasmeškom, ki se ni porazgubil niti ob zori, ko me je prebudilo žgoleenje njenega kanarčka. Več ko enkrat sem jo našel v tistem prvem svitu, ko je sedela ob meni, zagledana v moj spanec morda od najinega zadnjega poljuba. »Kaj delaš?« sem ji zašepetal. Še je prikrivala sramežljivost z lažjo: »Mislila sem, da kaj potrebuješ.« Vsekakor pa ni trpela za nespečnostjo: nekega jutra sem jaz vstal ob rani uri in potihoma odšel v sprejemnico. Naslanjača, na katera je bila raztegnila pernico, sta bila med seboj oddaljena za dober meter, in ona jje trdno spala kljub skoraj do tal usločenemu telesu. Popravlil sem ji ležišče, jo poljubil in ji to povedal naslednjega dne, pa mi ni verjela.

Včasih se je prebujala celo za nami, ko so bile trgovine že spet zaprte in smo prišli ob kruh in mleko. V takih primerih je bilo neizpodbitno boljše kondenzirano mleko. Popoldne pa se je lotevala mešat vodo in moko s svojimi majhnimi rokami, da nam je zvečer zadisalo, tako kot sem bil že skoraj pozabil. Le kakšen mesec prej bi ji bil še napravil opazko, češ da bi si bila lahko prihranila delo, seve s takojšnjim njenim ugovorom, da kruha ni ali da je pekovska stavka.

Počasi sem se vživljal in to kljub neredkemu nemiru zaradi svojega brezdelja, še posebno zato, ker me na to ni nikdar nihče spominjal. Nasprotno, kar se tega tiče, me je doktor Cohen, ki se je preživljal z nekim skrivnostnim uradom tam nekje na Ponterošu in ki so mu v družini pravili botega, skoraj čudežno pomiril rekoč, da si nihče od njemu znanih ljudi ni uredil življenja pred tridesetim letom.

Vstajali smo torej opoldne, pogosto zato, da nismo nadlegovali mačka, ki se je bil potepal vso noč, in skoraj neopazno smo od zajtrka prihajali h kosilu. Ne vem, če se je drugim kdaj primerilo, da so jedli sladkarije brez sladkorja, go-

laž brez mesa, krompirjeve cmoke brez krompirja. Da bi natančno in z ljubeznijo do podrobnosti upoštevala mamine recepte, ki jih je bila zapustila v debelem zvezku, je Miriam pozabljala na glavno sestavino. »Odlično« je komentiral oče, ki se mu je zdel premalo sladek celo rahat-lokum, ki si ga je s pretvezo, da si bo ogledal razstavo, hodil kupovat na velesejem. Celozaz sem moral priznati, da je Mirjam uspelo prenesti v jedi ščepec tiste njene nenavadnosti. Vsekakor je vse pripravljala zame in še danes protestiram, da zapravlja čas in potrpljenje za pripravljanje jedi in da mi pri vsaki hrani porine na krožnik najboljši del.

Bil sem v središču pozornosti kljub temu, da mi ni uspelo povsem nadomestiti Ecehijela. Kako bi se po drugi strani, ne mogel veseliti z njimi, ko se je v dneh burje, zgrbljen v dve gubi, kot elektriziran pomikal po hodniku, ali ko je zaradi kake redke opazke demonstrativno obrnil hrbet, ne da bi odgovarjal po cele ure? Jaz in tisti muc sva si bila podobna in med nama je prišlo do neakšnega sporazuma, ki je postal nekam zahrbtno od tistega, ki si v zameno za prijaznosti pričakuje le zla dejanja. V hiši, natrpani s knjigami, nad katero je kraljevala hladna znanost, sva posebej vse tisto, kar odločno nagonsko in nasilno vlada zunaj ter urejuje človeško življenje v najširšem smislu tako kot življenje v vsej naravi. Ob spominu na svojo vaško mladost sem silil mačka v stvari, ki so bile bližje njegovi naravi. Odpel sem si črn pas in ga porinil med špranjo v vratih svoje sobice. Zdelo se je, kot bi se leno vlekla po hodniku kača. Ecehijel se je prestrašen umaknil in to je zadostovalo, da so se njegovi občudovalci zvižali od smeha. Tisti občudovalci, ki so vskladili uradno ljubezen do Wagnerja s tisto bolj nedovoljeno do Dumasa in celo z neko tajno ljubeznijo do antiherojstva chaplinskega tipa. Potem je zmagala

(Dalje na 12. strani)

Lev Detela

Prišel čas je krog božiča

V gimnazijskih letih je bilo, ko mi je prišla v roke drobna knjižica Poezij zgodaj umrlega Cankarjevega sodobnika Josipa Murna, ki se je imenoval tudi Aleksandrov. Od tistih dob sem še velikokrat listal po res izvirnih pesmih tega nadarjenega pesnika.

Na enkrat naenkrat je znal začrtati in podčrtati naravo, skrivnostno notranjo silo narave, in to moč zemlje je povezal s svojo trpko osebnostno izkušnjo.

Bilo je okoli božiča. Ravninski kraj, v katerem sem se tedaj nahajal, je prekrila bela odeja. Torej smo imeli res božič kot se spodobi, bel, zasnežen božič, ki ima na sebi nekaj pravičnega ali skrivnostnega.

Popoldne sem se sprehajal med zasneženimi drevesi, potem pa mi je kar naenkrat prišla v roke Murnova poezija in sem čital:

Prišel čas je krog božiča,
bele naokrog goré,
k dvorom bliža se lisica,
v snegu zajče so stezé.

Tudi sam sem bil popoldne odkril v snegu take zajče stopinje. Kako so tekale čez polja sem in tja in se v drznih pentljah križale in prekrivale med seboj. Bil je sončen, kristalen zimski dan. Mrzel in tih in sinji kot nebo.

Zdaj, ko sem bral te Murnove verze, so v sobi prižgali luč. Na zemljo je že legal mrak, le slemen streh so še žarela v zahajajočem soncu.

In spet sem bral:

Mrzla polja so, gozdovi,
mrz in mrak v deželo gre,
snega polni so vrtovi,
zvečer poti so težké.

Ko sem bral te spretno sestavljene stavke, te z učinkovitimi podobami zarisane opise, je tudi name leglo nekaj težkega, trpkega in žalostnega. Mogoče se je imeno-

vala samota, mogoče pa tudi neka neopisljiva otožnost.

Mlin ne gre več zaporedom,
voda čezenj manj šumi,
potok skriva se pod ledom,
curek skozenj čist blešči...

Kot da me je obšla misel na smrt, kot da me je zbolelo nekje v notranjosti. Seveda, te idilične slike iz življenja narave so danes že prava redkost. Današnja industrijska stvarnost daje pokrajini drugačen pečat. Ne le v zahodnoevropskih deželah, temveč tudi v sami Sloveniji. A spomin na lesene mline iz mladosti je le še ostal in potok se kljub vsemu tudi danes oklepa v trdi led.

To so res pravi zimski časi, ali kot pravi pesnik:

To so zimski, zimski časi,
sever poti je zamel,
skozi okno zrem po vasi,
skoro bi kosminke štel.

Da, tako sva tiste čase slonela z zdaj že pokojno prababico ob oknu in sneg je padal in bila je prava, trda in kruta zima, a kljub vsemu tudi danes oklepa v trdi led.

Bila pa je to tudi samota mladosti, samotna sredi velike zime, prav taka samota, kot jo je občutil tudi mladi Murn:

Skoro bi kosminke štel,
svet se ves mi je zaklel,
z žalostjo, blede nevesto,
ah, živeti sem pričel.

Ta Murnova melanholija, ta Murnova zimska otožnost je del naše slovenske otožnosti, naše znane narodne melanholije in zamišljenosti.

Kaj tak žalosten tih in zamišljen sedi — se sprašuje v neki drugi pesmi isti Murn.

In v pesmi »Sneg« se to samotno in žalostno Murnovo čustvo še enkrat kot prediriljivi zvončki-kraguljčki zaiskri v Murnovi notranji pokrajini:

Brez konca padaš, drobni sneg,
na tihi gozd in na poljano,
nekje kraguljčki, hitri beg,
spet molk za mano in pred mano.

Kaj moč mi, čas, kaj si mi dan?
Kar bilo — kot v sneg zakopano,
kar bode — kot ta tiha plan
brez konca širi se pred mano.

—o—

BOŽIČ 1973

(Nadaljevanje s 1. strani)

bro, in uživanje na račun drugih je slajše kakor ustvarjati z delom in misliti. Lažje je z lažjo zvaliti ljudi za seboj kakor pa jih pridobivati z resnico. Toda veličina človeka in kristjana je prav v tem, da premaga sladko skušnjavo zla in konformizma ter se odloči rajši za trdo in tudi nevarno pot resnice in dobrote, ki je tudi edina pot do prave svobode. Ne smemo podleči utvari, da je blaginja, odkupljena s konformizmom in duhovno lenobo, normalno stanje na svetu, kot se zdi. Normalno stanje za kristjana je boj, boj z zlom v vseh njegovih oblikah, tudi boj z zlom v nas samih.

In če to dojamemo, spet začutimo bližino Boga, njegovo ljubezen, in se nam razodene, zakaj ga naj iščemo v revnem hlevu, ne pa v palačah in gradovih.

PRI MIRIAM DOMA

(Nadaljevanje z 11. strani)

radovednost (to je bil nov zunanji val, ki je spravljal noter vso žensko klepetavost s Ponteroša): z enim korakom naprej in dvema nazaj se je maček kdovekako približal neznanemu nasprotniku in je poskočil za dober meter, kakor hitro sem jaz na drugem koncu stresel pas. To je bil izreden uspeh in tudi najvidnejša novost, ki je prišla v zadnjih letih v hišo. Doktor Cohen je sedel kar v prvo vrsto z daljnogledom, kakor bi bil pred televizorjem. Ko bi bilo odvisno samo od njega, sem si zares pridobil roko njegove hčere.

—o—

Iz Milana me je prišla obiskat v novo stanovanje moja mati in povrh še v nedeljo, ki je bil za nas dan kot vsak drugi, kakor sobota, recimo, saj tudi oni niso izpolnjevali praznične obveznosti. Bili smo še v postelji in zato sem si takoj izmislil gledališko predstavo prejšnjega večera. Potem je bilo treba brž oddaljiti Ecehijela, ki je imel trden namen, da se zakadi vanjo, ker je v vsaki osebi ženskega spola, ki je prišla v hišo, videl možno nadomestilo za zasovraženo hišno pomočnico. Po mnenju žalostnega Cohena pa zato, da pride do bele halje tistega živinozdravnika, ki ga je kastriral v prvih dneh življenja. Uspelo nam je, da smo ga zaprli v stranišče, kjer pa ves čas obiska ni nehal pihati in praskati. V kuhinji sem ob prisotnosti vseh štirih odgovarjal materi, ne da bi jo gledal v oči in s pridrža-

no sapo, češ kakšen vtis bodo oni napravili nanjo in obratno, ter s strahom, da se bo povečala moja razdalja do obeh; maček pa je še podčrtoval moj nemir. Ni mi bilo prav jasno, ali naj se obnašam kot podnajemnik, ali kot zaročenec, tvegajoč njeno sodbo, da nisem sklenil dobrega posla ali da se nisem prav odločil. Neaj so sorodniki na podeželju vsekakor že morali vedeti, ker me je kar na lepem vprašala, kje je nevesta. Mi trije smo se spogledali, ne toliko zaradi rahlo žaljivega prizvoka, kot zaradi samostalnika, ki bi ga nihče od nas ne izustil. Ki pa se mi je takoj zdel točen in prav tako vulgaren in nič kaj v smislu navad zunanjega sveta. Vsekakor sem zbral toliko moči, da sem pokazal na Miriam, ki se je bila nekam stisnila vase in je po ne vem kakšnih zmožnostih mimetizacije skoraj izginila izpred oči.

»Tale mala?« je razprla oči moja mati in me takoj ošinila s pogledom, s kakršnim se prereseta pravkar odraslega sina. Doktor Cohen je zlogoval edino besedo vsega dopoldneva. »Bo zrasla« je rekel in ta beseda gotovo ni bila vržena kar tako, saj je pri sedemdesetih letih še vedno nosil plašče in jopiče z rokavi, ki so mu pokrivali zakonski prstan. Hčeri, ki se je najbolj prizadeto zavzemala za optimistično perspektivo, da bo še zrasla, se je celo posrečilo spremeniti glas in s tem preslepiti obiskovalko, ki se je še kar precej strinjala. To je bila tudi edina stvar, s katero smo se zaradi tega ali onega vsi strinjali.

Božično ljudsko izročilo

Ob bližajočih se božičnih praznikih se navadno spomnimo tudi na nekdanje ljudske običaje, ki so bili z njimi povezani, vendar so danes že pozabljeni in vedo kaj povedati o njih le še starejši ljudje v vasi. Spremembe v načinu našega življenja, industrializacija, avtomobilizem, televizija, vse to je povzročilo, da so ti običaji nekako izgubili svoja tla in so od njih ponekod ostale le še sledi. Res je, da si je celotno človekovo življenje, tudi način verovanja, privzelo danes precej drugačne oblike, vendar bi bila velika škoda, če bi ti običaji popolnoma izginili, saj so dragocena priča duhovnega sveta naših prednikov in pomenijo lahko določeno vrednoto tudi modernemu človeku.

Zanimali smo se, kako je v preteklosti, še pred prvo svetovno vojno, potekalo praznovanje božičnih praznikov v eni od večjih vasi na Goriškem. Vsekakor je bilo manj razkošno kot danes, a je pomenilo, kot se zdi, pomemben element v družabnem življenju takratnih ljudi in je na svoj način prispevalo k tesnejšim človeškim vezem. Polnočnice se je seveda udeležila skoraj vsa vas in ko se je začel »ofer« (darovanje), je ljudstvo v cerkvi pritegnilo tisto znano: »Kaj se vam zdi, pastirčki vi...« Jaslic pred prvo vojsko v tej vasi v župni cerkvi ni bilo, pač pa so vsako leto ob desno stransko steno v prezbiteriju postavili mizo s posebno skrinjico, ki je bila visoka približno 30, dolga pa okrog 60 cm. Skrinjica se je na vrhu odpirala s steklenim prozornim pokrovom. Pod tem pokrovom je v notranjosti skrinjice ležal Jezušček, povit v plenice. Po končani polnočnici so zlasti otroci komaj čakali, da so se lahko približali skrinjici in si ogledali malega Jezuščka v njej. Skrinjica z detetom je bila na ogled do zaključka božičnih praznikov, to je do svetih Treh kraljev.

Jaslice so v tistih letih, verjetno zaradi pomanjkanja denarja, poznali le v nekaterih hišah. Človeške figure in ovce so bile izrezljane iz lesa. Z božičnimi prazniki je bil povezan lep običaj, ki ga ponekod na Slovenskem še poznajo: na božični dan in

na dan sv. Štefana, na Novo leto in za svete Tri kralje so se zbirale skupine po štiri ali pet otrok, ki so šle od hiše do hiše, zaželele domačim vesele praznike in kaj zapele. Navada je bila, da so bili za to voščilo skromno poplačani z denarjem in so si denar po končanem obhodu razdelili med seboj. Zapisali smo si tudi del ene pesmi, ki so jo otroci peli ob teh prazničnih obiskih. Glasi se približno takole:

Na svet večer je ven prišla
ena zvezda videt b'la,
v le-ti zvezdi je videt b'lo
eno dete majheno.
Na glavi mu krona stoji,
v ročicah en lep križ drži.
Ino reč jo: je res,
Bog je prišel z nebes.

Besedilo smo malenkostno spremenili v skladu z zahtevami književnega jezika, tudi nekoliko okorno je, kar pa je dokaz, da je nedvomno nastalo med ljudstvom. Takih pesmi bi se po naših vaseh še dalo najti. Mnoge so sicer rešili pozabe že znanstveniki, vendar je teh tako malo, da le težko obvladujejo celotni slovenski narodni prostor. Zato bi bila dolžnost slovenskega izobraženca, ki mu ljudsko izročilo kaj pomeni, da take pesmi zapiše, po možnosti v čim bolj verni obliki, to je v narečju, in nanje tudi opozori strokovnjake. Še najbolj dragoceni so seveda magnetofonski posnetki. Čas hitro teče, starejši ljudje umirajo in z njimi odhajajo v grob tudi ljudske pesmi ter ostalo ljudsko izročilo.

Slovenska skupnost želi svojim članom, podpornikom in somišljenikom in vsem Slovencem doma in po svetu vesel Božič in srečno leto 1974

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU
Kulturni dom

F. Bevk — B. Grabnar

KAPLAN MARTIN ČEDERMAC

sreda, 26. t.m. ob 17. uri - Izven abonmaja
četrtek, 27. t.m. ob 16. uri - Abonma Red J

Milko Matičetov:

Pesem in pravljica v Reziji

Na koncu leta 1972 so v Kopru tiskali knjigo pesmi »Rožice iz Rezije«. Zdaj, na koncu 1973, je v Ljubljani in v Trstu prišla na dan knjiga pravljic o živalih »Zverinice iz Rezije«. V prvi knjigi je šestdeset pesmic, v drugi šestdeset pravljic. Iz velike zaloge sem tokrat odbral najlepše in najboljše, kar sem mogel. Zakaj?

V letu 1872-73 je učeni poljski lingvist Jan Baudouin de Courtenay prišel v naše kraje, med zahodne Slovence. Prav posebej je začel študirati rezijanski dialekt in zapisovati vsako besedo, ki jo je slišal, ne samo pravljice in pesmi. Od takrat je ravno sto let in v spominu na to stoletnico sem pripravil omenjeni knjigi-dvojčici.

—o—

ROŽICE. V Reziji znajo strašno dosti pesmi. Res ne pojejo zmerom, a zmerom se radi spominjo, kako so prepevali, ko so bili mladi. Zato ni nič čudno, če po desetih letih

OBČNI ZBOR SLOVENSKEGA KULTURNEGA KLUBA

Slovenski kulturni klub v ulici Donizetti 3 je imel v soboto 15. t.m. svoj letni občni zbor. Po poročilu tajnice, ki nas je v strnjeni obliki spomnila, koliko predavanj in družabnih večerov smo imeli v letu 1943 in koliko filmov smo videli v klubu, je Tanja Rebula s kratkim uvodnim nagovorom sprožila debato, ki se je živahno odvijala. Člani in članice so dali veliko predlogov za nadaljnje delo in program kluba.

Sledile so volitve, pri katerih je bil izvoljen nov osemčlanski odbor. Ta je že sklical svojo prvo sejo, na kateri je razpravljal o delovanju kluba v prihodnje ter si izbral novo predsednico. To je Tanja Rebula.

To soboto, 22. decembra, bo v klubu literarni večer, na katerem bo nastopilo tudi nekaj študentov in študentk s koprške gimnazije. Spored se bo začel kot navadno ob 19. uri.

zbiranja rezijanskih pesmi še zmerom pride na dan kaj novega. Ob zadnjem obisku v Reziji, 19. novembra 1973, nam je Ana Čekova v Osojäh zapela kratko in lepo pesmico. Valens Vodusek jo je ujel na trak, jaz sem si jo med petjem zapisal in potlej še presadil v naš knjižni jezik. V ti pesmici žena, ki je sama doma, zdihuje po svojem možu, ki služi kruh po svetu:

*Da kē-ba si e lipa mā,
ka vyde' e na mōrawa?
So göre, ka mi braniö.
Ba göre se rispröžile,
ba tēli vyde' lipo mō!*

Le kje mudi se ljubi moj,
da videti ne morem ga?
So gore, ki mi branijo.
Če bi se gore spröžile, *
jaz videla bi ljubega!

* Sesule, tako da bi nastala ravnina.

DVA UKREPA V KORIST KOROŠKIH SLOVENCEV

Slovinci na Koroškem so v teh dneh prišli do dveh pomembnih pridobitev. Deželni glavar Hans Sima je pri deželni vladi ustanovil informacijski in posvetovalni urad za probleme slovenske manjšine, istočasno pa so tudi javili, da bo z novim letom pod okriljem deželne vlade začel službovati kulturni referent za Slovence. Na to mesto je imenovan dr. Pavel Apovnik, podpredsednik Zveze slovenskih organizacij.

Koroški Slovenci so že dolgo postavljali zahteve po teh dveh ukrepih, o njih pa je pred nedavnim spregovoril v proračunski debati v koroškem deželnem zboru tudi Hanzi Ogris, deželni poslanec in župan v Bilčovsu. Kot je običaj, pa so se proti temu pridobitvama v korist koroških Slovencev že takoj v začetku postavili nemški zagrizenci s Heimatdienstom na čelu. Kaž, da so nacionalistične sile med koroškimi Nemci spet dobile kost, ki jo bodo glodale nekaj časa.

Predstavniki Slovencev na Koroškem so ustanovitev informacijskega in posvetovalnega urada ter imenovanje kulturnega referenta za slovensko manjšino pozdravili, vendar ob hkratni in vedno ponavljajoči se ugotovitvi, da to še zdaleč ne pomeni ureditve njihovega položaja, kot jo predvideva 7. člen državne pogodbe.

RADIO TRST A

♦ NEDELJA, 23. decembra, ob: 8.00 Koledar. 8.05 Slovenski motivi. 8.30 Kmetijska oddaja. 9.00 Sv. maša. 9.45 Schumann: Simfonične etude. 10.15 Poslušali boste. 11.15 Mladinski oder: »Tom, mali detektiv«. Dramatizirana zgodba, po povesti M. Twaina in v prevodu P. Holečka napisal P. Jakopič. Prvi del. 12.00 Nabožna glasba. 12.15 Vera in naš čas. 12.30 Nepozabne melodije. 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... 13.30-15.45 Glasba po željah. 14.30 Nedeljski vestnik. 15.45 Revija solistov. 16.00 Sport in glasba. 17.00 »Othello«, Tragedija, napisal W. Shakespeare, prevedel Oton Zupančič. Režija: B. Gombač. 19.00 Nedeljski koncert. 19.25 Zgodovina italijanske popevke. 20.00 Sport. 20.30 Sedem dni v svetu. 20.45 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 22.00 Nedelja v sportu. 22.10 Sodobna glasba. 22.25 Zabavna glasba.

♦ PONEDELJEK, 24. decembra, ob: 7.00 Koledar. 7.05-9.05 Jutranja glasba. 11.35 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 14.30 Pregled slovenskega tiska v Italiji. 17.00 Za mlade poslušavce. (Danilo Lovrečič). 18.15 Umetnost, književnost in prireditve. 18.30 Glas in orkester. A. Stradella: Božična kantata za soliste, zbor in orkester. 19.10 Božični večer v družini, pripravil Miro Opelt. 19.30 Slovenski razgledi: Božič v glasbi in besedi. 22.00 Prenos polnočnice iz župne cerkve na Opčinah.

♦ TOREK, 25. decembra, ob: 8.00 Koledar. 8.05 Božično jutro v glasbi. 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu. 9.45 Orgelska glasba W. A. Mozarta. 10.15 Zvonovi in praznik. 11.30 Koncert božičnih pesmi. 11.35 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 12.50 Pianist Ronnie Aldrich. 13.30-15.45 Glasba po željah. 15.45 Operetni valčki. 16.00 Mladinski oder: »Božična melodija«. Napisala Marija Susič. RO. Režija: Lojzka Lombar. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.30 Komorni koncert. 18.45 Orkester in zbor J. Lasta. 19.10 Božične pesmi Milene Merlak. 19.25 Za najmlajše: pravljice, pesmi in glasba. 20.00 Sport. 20.35 Hector Berlioz: Kristusovo otroštvo (The Goldsbrough Orchestra in The St. Anthony Singers). V odmoru (21.15) »Pogled za kulise«, (Dušan Pertot). 22.20 Glasba v noč.

♦ SREDA, 26. decembra, ob: 8.00 Koledar. 8.05 Slovenski motivi. 8.30 Akademski in otroški zbor »Sv. Cecilija« iz Ljubljane, vodi Tomaž Tozon. 9.00 Franz Schubert: Missa solemnis. 9.45 Božične pesmi z vsega sveta. 10.30 Mladinski oder: »Pig, Peg in čokoladna torta«. Napisala Bruna Pertot. RO. Režija: Lojzka Lombar - Benjamin Britten: Božični obred v pesmi. 11.15 Veseli motivi. 11.35 Opoldne z vami. 13.30-15.30 Glasba po željah. 15.30 »Ta sveti, veseli dan«. Božična igra, Napisal Andrej Šuster-Drabosnjak, predelava Bruno Hartman. Režija: Branko Gombač. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.30 Ansambel »Slavko Osterca«, vodi Ivo Petrič. (solistka Ruda Kosi). 18.50 Recital Leontine Price. 19.10 Bogomir Magajna: »Kraška božična legenda«. 19.25 Zbori in folklor. 20.00 Sport. 20.35 Simfonični koncert. Vodi Oskar Kluder. Sodeluje trobentač Tone Grčar. Orkester Glasbene Matice v Trstu. V odmoru (20.55) Za vašo knjižno polico. 21.35 Orkestri in zbori. 22.25 Zabavna glasba.

♦ ČETRTEK, 27. decembra, ob: 7.00 Koledar. 7.05-9.05 Jutranja glasba. 11.35 Slovenski razgledi: Božič v glasbi in besedi - 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce (Danilo Lovrečič). 18.15 Umetnost. 18.30 Skladatelji: »Mario Bugamelli« (Bruno Bidussi). 19.10 Božični motivi v slovenski umetnosti (Martin Jevnikar). 19.25 Pisani balončki (Krasulja Simoniti). 20.00 Sport. 20.35 Dva pisatelja - dve gledanji na svet. 21.05 Skladbe davnih dob na božično tematično. 21.25 Oddih ob glasbi. 22.25 Zabavna glasba.

♦ PETEK, 28. decembra, ob: 7.05 Koledar. 7.05-9.05 Jutranja glasba. 11.35 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Sodobni julijski skladatelji. Komorni orkester »Ferruccio Busoni«. 18.45 Formula 1: Pevec in orkester. 19.10 Liki iz naše preteklosti: »Edvard Rusjan (Lelja Rehar). 19.20 Jazz glasba. 20.00 Sport. 20.35 Delo in gospodarstvo. 20.50 Vokalno instrumentalni koncert. 21.25 V plesnem koraku.

♦ SOBOTA, 29. decembra, ob: 7.00 Koledar. 7.05-9.05 Jutranja glasba. 11.35 Poslušajmo spet. 13.30-15.45 Glasba po željah. 15.45 Avtoradio. 17.00 Za mlade poslušavce (Danilo Lovrečič). 18.15 Umetnost. 18.30 Tržaški baročni ansambel. 18.50 Glasbeni utrinki. 19.10 Družinski obzornik (Ivan Theuerschuh). 19.25 Zborovsko petje. 20.00 Sport. 20.35 Teden v Italiji. 20.50 »Stritar, realistični pisatelj«. Radijski prizor, (Josip Stritar in Mirko Mahnič). 21.30 Vaše popevke. 22.30 Zabavna glasba.

Slovenska skupnost izstopa iz levosredinske koalicije

V torek, 18. t.m., so se v Nabrežini sestali člani in somišljeniki Slovenske skupnosti iz devinsko-nabrežinske občine. Na sestanku, ki sta se ga udeležila tudi politični tajnik Slovenske skupnosti dr. Stoka in njegov namestnik dr. Dolhar, so razpravljali o političnem in upravnem položaju v občini, o čemer so poročali župan Legiša, odbornik Terčon in občinski svetovalec Brezigar. Po obširni razpravi, v katero sta posegla tudi dr. Stoka in dr. Dolhar, so udeleženci soglasno sklenili, da Slovenska skupnost ne bo več sodelovala v sedanji levosredinski občinski koaliciji. Zato so povabili svoja predstavnika v občinskem odboru, to je župana Legišo in odbornika Terčona, naj odstopita. Hkrati je bil izvoljen šestčlanski odbor, ki ima nalogo, da čimprej naveže stike z ostalimi političnimi skupinami in skuša rešiti krizo, pri čemer ne prihaja v poštev samo levosredinska alternativa. Odbor sestavljajo trije občinski predstavniki

Slovenske skupnosti in še Lucijan Kocman, Srečko Šušteršič ter Igor Tuta.

Po poročilih svojih občinskih predstavnikov in po dopolnitvah številnih diskutantov je bilo na sestanku ugotovljeno, da je sedanje stanje v okviru levosredinske koalicije škodljivo za Slovensko skupnost, ker se ne more izvajati program, na osnovi katerega je Slovenska skupnost sodelovala v sedanji levosredinski koaliciji.

V ponedeljek, 17. t.m., pa je sklenila izstopiti iz koalicije tudi nabrežinska socialistična stranka.

—o—

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU LJUDSKI ODER

Jaka Stoka

MUTASTI MUZIKANT in NE KLIČI VRAGA
(enodejanki)

petek, 28. t.m. ob 20. uri v Kulturnem domu v SOVODNJAH

sobota, 29. t.m. ob 20. uri v farni dvorani v ŠTANDREŽU

—o—

Mali oglasi

PRODA SE oljnata slika — ljudski motiv Maksima Gasparija. Slika je večjega obsega. Za informacije telefonirati na številko 749037.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna Graphart, Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51

RAVNATELJSTVO SLOVENSKEGA DIJASKEGA DOMA V GORICI

želi vsemu osebju, sedanjim in bivšim gojen-
cem, obilo uspeha v novem letu 1974.
Topla voščila vsem staršem, dobrotnikom in
prijateljem naše mladine.

SUPERMARKET OBUTVE

KOŠIČ BENEDIKT

Gorica - Raštel 5-7

Tel. 51.62

Bogata izbira čevljev in obutev vseh vrst

TRGOVINA ČEVLJEV

» A L P I N A « od G. Krpan et C.

GORICA - Korzo Verdi 78 - tel 25.17

vošči vsem srečno in uspešno novo leto

AGRARIA pri Darkotu GORICA

Ul. Carducci (Gosposka) 45

Tgovina vsakovrstnih kmetijskih
vrtinarskih, kletarskih in hlevskih
potrebščin, semen in gnojil

vošči cenjenim odjemavcem vesel božič
in srečno novo leto

OBCINSKI SKLEPI

Na ponedeljkovi seji je goriški občinski odbor sprejel nekaj pomembnih gradbenih načrtov. V prvi vrsti gre za izvršilni načrt za slovenski trgovski zavod. Delo je poverjeno našemu rojaku inž. Adolfu Močniku. Prostor za stavbo se nahaja poleg zgradbe za otroški vrtec in osnovno šolo, to je med ulico Brolo in zgornjim delom ceste Campi.

Odbor je sprejel tudi načrt, da se uredi ulica Ascoli, nekdanja Židovska, in popravi judovska sinagoga v isti ulici. Sprejeti so bili še nekateri predlogi za okrepitev nedeljskih avtobusnih prog in ojačitev upeljevalnika za smeti.

Katoliška knjigarna

Gorica - Piazza Vittoria 25

(Travnik)

Telefon 04 81 - 2407

Na drobno in na debelo
Papirnica - knjigarna
nabožni predmeti

Vse za šolo in pisarno

vošči vesele božične praznike
in srečno novo leto

SITESPRESS

GORICA - ul. D'Alviano 56

PONTEBBA, ul. Mazzini 13

TRST, ul. Geppa 4

Specializirano podjetje za suhozemno in
pomorsko spedicijo in za uvoz živine

želi svojim zvestim komitentom vesel
božič in srečno novo leto

Vesele božične praznike in srečno novo leto želiyo:

tržaška knjigarna

vošči vsej slovenski javnosti
vesele praznike

INDUSTRIJA KAVE

«Cremcaffè»

di PRIMO ROVIS

TRST, ul. Pigafetta št. 6-1

Tel. 820.747 - 810.351

vošči vesele praznike
svoji zvesti klienteli

EDILNA

Pertot Zvonimir

s.a.s. di Pertot

TRST

Barkovlje - Ul. Bovežo, 24

Tel. 413.000

Zaloga vina, likerjev - Uvoz-Izvoz

Miran Kuret

TRST - Riva Gulli, 1/e - Telefon 60.948

želi svojim odjemalcem uspešno novo leto!

CVETLIČARNA

SAVINA

Via dell'Istria, 10 - Tel. 755.590

vošči vsem vesele praznike

MANUFATURA IN PAPIRNICA

MILAN SANCIN

TRST, Str. Vecchia dell'Istria - tel. 811.205

vošči cenj. odjemalcem srečno novo leto

Stojan Udovič-Franc

TRST - Piazza Ponterosso, 5

in Piazza Vecchia, 2

Tel. 29.686

Manufakturna trgovina z blagom z veliko
izbiri moškega in ženskega blaga ter vsa-
kovrstne konfekcije

želi svoji cenj. klienteli srečno novo leto

TRST - Ulica Carducci 15

Telefon 29.656

Bogata izbira naočnikov, daljnogledov
toplomerov in fotografskega materiala

GOSTILNA

Ostrouška

TRST - Ul. S. Nicolò 1 - Tel. 37-918

Potovalni in turistični urad

» A U R O R A «

TRST - Ulica Cicerone, 4 Telefon 29.243

ZALOGA TEPIH PAPIRJA

T. PANJEK GODINA

TRST - Ul. Mazzini, 7

Tel. 37.636

B I F E'

»Pino«

TRST - Ul. Ghega, 3

Telefon 24.780

vošči vsem srečno novo leto

Trgovina z jestvinami

MILAN BEVK

TRST - Ul. D'Annunzio, 9

Tel. 741.572

GOSTILNA KOBOL (JADRAN)

TRST - Ul. dell'Industria 16 (Sveti Jakob)

Telefon 744.505

želi vesel božič in srečno novo leto

MLEKARNA

MARTELANC VIDA

TRST, Ul. Miramare, 50

Tel. 410.423

vošči vsem cenj. odjemalcem vesele praznike

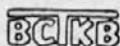
Trgovina kmetijskih strojev in orodja

MARINAC VLADISLAV

Trst, Str. Vecchia dell'Istria 64 - tel. 810.211

Umetna gnojila - Krma za živino - Prvovrst-
na semena lastnega pridelka in inozemska.
Trte, sadna drevesa, razne cvetlične sadike
vrtnice.

Vošči vesele praznike

BANCA DI CREDITO DI TRIESTE

S. P. A.

TRŽAŠKA KREDITNA BANKA

Glavnica L. 600.000.000 - Vplačana glavnica in rezerve L. 300.000.000

Vloge na hranilne knjižice in tekoče račune - zbiranje prihrankov za otroke (TKB hranilčki) -
neprekinjena blagajna - varnostne skrinjice - Krediti na tekočih računih - kratkoročna meni-
na posojila - Petletna posojila na stvarna jamstva

Menjalnica - Izstavljanje bančnih dovoljenj za uvoz-izvoz

TRST - ULICA FABIO FILZI ŠT. 10

TEL. ŠT. 38-101, 38-045

VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE
IN SREČNO NOVO LETO

želi svojim cenjenim abonentom in zvestim
obiskovalcem, prizadevnim sodelavcem
dragim prijateljem in vsem, ki jim kakor-
koli dolguje zahvalo za svoje plodno delo
in umetniško rast

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE
V TRSTU

GLASBENA MATICA

želi vesele božične praznike in srečno novo
leto vsem gojencem Glasbene šole in njho-
vim staršem, obiskovalcem njenih koncertov
ter vsem, ki so kakor koli podprli njeno
delovanje.

ŠPORTNO ZDRUŽENJE BOR

čuti dolžnost, da se javno — ob koncu kri-
tičnega leta 1973 — zahvali vsem, ki so mu
pomagali in priskočili po svojih močeh na
pomoč: ustanovam, organizacijam in pod-
pornim članom ter prijateljem. Vsem sku-
paj, kakor tudi članom in zamejskim
športnikom želi srečno in športnih uspe-
hov polno leto 1974.

ODBOR

TRAD - TRIESTE

od S. Bole

TRST, Ulica Cicerone, 10

Tel. 68.812 - 30.336

Telegr.: Trad - Trieste

CC Trieste 60217 M/851624

vošči vsem srečno novo leto

BOTTERI

CORSO ITALIA, 8

Telefon 36.009

**ZNANA PRODAJALNA SRAJC
ZA MLADE VSEH LET**

želi vsem vesele praznike

»Intermares«

S. PERTOT

Import - Export

TRST, Ul. Cellini 2/II - Tel. 35.922

Telegr.: Intermare - Trst

želi srečno novo leto

URARNA IN ZLATARNA

MIKOLJ

TRST, Campo S. Giacomo, 3 - Tel. 795.881

BOGATA IZBIRA ŠVICARSKIH UR
IN LIČNO IZDELANE ZLATNINE

ZNANA TRGOVINA

Masè

TRST, Ul. G. Gallina, 4 Tel. 727.346

gastronomske specialitete

ZALOGA GRADBENEGA MATERIALA
IN KURIVA

KARLO ČOK

LONJER 236

Telefon 761.059

*vošči vesel božič in srečno novo leto
vsem cenjenim odjemalcem*

TRGOVINA NA DROBNO
IN NA DEBELO

Keržè

TRST - Trg S. Giovanni, 1 - Tel. 35-019

Emajlirani štedilniki in peči najmodernejših oblik za vsa goriva. Popolne opreme za kuhinje, jedilnice, restavracije iz emajla, nerjavečega (inox) jekla, itd. Električni likalniki, sesalci za prah, pralni stroji, grelci za vodo, hladilniki, dekorativni predmeti umetne obrti od keramike do brušenega stekla. Lestenci ter vseh vrst električne luči klasične in moderne oblike.

Trans - Trst

IMPORT - EXPORT

TRST - Lesno pristanišče

• Telefon 820.460

želi vsem mnogo uspehov v novem letu

TVRDKA

Jožef Sila

IMPORT - EXPORT

TRST - ul. Burlo, 1 - Tel. 60.959-68298

vošči vsem uspešno novo leto

Trgovina jestvin

MARCEL NADLIŠEK

TRST - Ul. Pascoli, 27 - tel. 722.351

vošči vsem prijetno novo leto

GRADBENO PODJETJE

petra

TRST - Ul. Carducci, 8

Telefon 37.246

Magazzini

TOLENTINO

TRST, Ul. XXX Ottobre 5 - tel. 35521

želi vsem srečno in uspešno novo leto

Hotel CORSO

TRST

Ulica S. Spiridione, 2

Tel. 30.131/2 — 38.988

Najbolj centralen — filodifuzija

Povsod veliko svetlobe
z najnovejšimi modeli
lestencev

BRANDOLIN

TRST

Ulica S. Maurizio 2

BOGATA

IZBIRA

• • •

Nudimo nadalje vse, kar potrebujete
v kopalnici
električne grelce in grelce na metan
inštalaterske naprave

BRANDOLIN

TRST

Ulica S. Maurizio 2

in ul. S. Maurizio 12

— dvanašt —

KRISTAL
PORCELAN
VSAKOVRSNA DARILA

GRADBENI IN MIZARSKI LES
VEZANE PLOŠČE, FURNIRJI itd.

S. Jazbar

TRST, ulica Valdirivo 6

Telefon 61.065 - 68.779

*Vsem poslovnim partnerjem srečno in uspešno
novo leto*

HOTEL CONTINENTALE

TRST, ul. S. Nicolò 25
Tel. 37.577 - 37.578

vošči vesele božične praznike
in srečno novo leto

Bogata izbira obutve za moške, ženske
in otroke - škornji, čevlji za smučanje
in po smučanju

p r i

CALZOLERIA

VIALE

Viale XX Settembre 18
(poleg Stände)

Vsem cenjenim odjemalcem želimo
vesele božične praznike in mnogo
uspeha v novem letu 1974

L'AGRARIA

od EDVARD FURLANI

TRST, ul. Milano, 18 - Tel. 35.169

BUFFET

Tomažič

TRST

Ul. Cassa di Risparmio, 3 Tel. 35.301

Kranjske klobase in kraški teran
dobiš pri TOMAŽIČU vsak dan

Giacomo Vatovec Succ.

TRST - Ulica Torrebianca, 19
Tel. 69.077 - 37.561

IMPORT - EXPORT

vošči vesele praznike vsem znancem
in prijateljem

Hotel COLOMBIA

TRST

Ul. Geppa 18

želi svojim cenjenim gostom vesele
božične praznike in uspehov polno
novo leto 1974

VSE ZA ELEGANTNI AVTOMOBIL IN ZA ŠPORTNEGA ŠOFERJA

AUTOBOUTIQUE

TRST

Ulica Coroneo 29 - Telefon 762.406

DROGERIJA

ČEKET

TRST - Ul. Foschiatti - Tel. 795.442

želi odjemalcem vesele praznike!

RIBARNICA

PERTOT MARČELA

Trst - Barkovlje, Ul. Perarolo, 2, tel. 410.330
želi vsem vesele praznike!

HOTEL

»Pri Pošti«

TRST - Trg Oberdan, 1
Telefoni 35.786 - 36.877 - 68.397

vošči svojim cenj. gostom
srečno in uspeha polno novo leto

IMPEXPORT

UVOZ - IZVOZ - ZASTOPSTVA

TRST - Ulica Cicerone št. 8

Tel. 38.136 - 37.725 - Telex 45372

Telegram: Impexport - Trieste

Skladišče: Ulice del Bosco št. 20

Posreduje po
tržaškem in goriškem sporazumu

URARNA IN ZLATARNA

GRUDEN KAREL

TRST - Ul. Battisti, 13 Tel. 796.306

TRIS MODEL

COSTRUZIONI MODELLISTICHE
TRST, ul. D. Chiesa 10 - Tel. 775.650
Vse za stari morski modelizem

Srečno novo leto
želi vsem cenjenim odjemalcem

Avzug Gregorič

TRGOVINA JESTVIN

TRST

Ul. Commerciale, 25 - Tel. 418.392

RESTAVRANT - LOCANDA
SONIA

DOMJO 47 - Tel. 820229

vošči vsem cenj. gostom
srečno in uspešno novo leto

SVETO PISMO

Vsakdo bi ga moral brati! Kristjan bi ga moral brati, da bi vedel, v kaj naj
veruje in kako naj živi.

Nekristjan bi ga moral brati, da bi vedel kaj odklanja, ko noče verjeti in
zakaj!

LA VERITA'

CENTRO CULTURALE EVANGELICO

TRST, ul. Genova 23 - P.P. 258

Brezplačno bo dala material našega biblijskega dopisnega tečaja »Življe-
nje Jezusa Kristusa«. Tečaj sestoji iz 24 enostavnih vaj (nalog), ki jih boste
napravili z lahkoto in hitro. Tečaj je brezplačen za tiste, ki pošljejo priimek
ime in naslov na zgoraj navedeni naslov.

Brezplačno bo dala tudi drugi del Svetega pisma, Novi zakon, kot darilo po
dokončanem našem biblijskem dopisnem tečaju.

tiskarna **graphart**

trst - rossetti 14 tel. 772151

ZLATARNA

SPLENDENTE (Škerlj)

TRST - Ul. Filzi, 5 Tel. 68.374

vošči cenjenim odjemalcem srečno novo leto

**Mehanična
delavnica
s karoserijo**

GRGIČ
Padriče - Trst - Tel. 226-161

Cestna pomoč

ŽELEZNINA IN DROGERIJA

Dorče Terčon

SESLJAN 27/a - Telefon 209.220

vošči cenj. odjemalcem srečno novo leto!

Zaloga gradbenega materiala

Andrej Terčon

SESLJAN 27/a - Telefon 209.259

vošči vsem mnogo uspehov v novem letu

PEKARNA

LEGISA

SESLJAN 41 - Tel. 209.147

Samopostrežna trgovina jestvin

Gruden J.

DEVIN 50 - Tel. 208.139

*vošči cenjenim odjemalcem uspešno
novo leto*

Trgovina železnine

ROŽICA TERČON

NABREŽINA 124 - Tel. 20.122

Trgovina jestvin

KANTE V.

PROSEK 152 - Tel. 225.223

Manufakturna trgovina

ŠTOKA RAFAEL

PROSEK 1 - Tel. 225.121

GOSTILNA

GUSTIN

ZGONIK 3/A - Tel. 229.123

vošči vsem odjemalcem uspešno novo leto

KMEČKO - DELAVSKA POSOJILNICA

SOVODNJE

vošči vsem obilo uspeha v novem letu

KLOBUČARNA M. LEBAN

GORICA - Ul. Rastello, 8 - Tel. 39-07

*klobuki, čepice, dežniki najboljših znamk
»Barbisio« in »Panizza«*

URARNA ZLATARNA

ANTON

MALALAN

MARCEL

V NOVIH PROSTORIH - Proseška ul. št. 6
Telefon 224.465

TRGOVINA ČEVLJEV

OPČINE - Proseška ul. 18
Telefon 212.136

TRGOVINA JESTVIN

Škabar Josip

OPČINE - Narodna ul. 42 - Tel. 211.026

*se vljudo priporoča svojim odjemalcem
tu in onkraj meje*

ZALOGA STAVBNEGA MATERIALA

CELESTIN DANEU - DANIELI

OPČINE - Narodna ulica, 77 - Tel. 211.034

TRGOVINA JESTVIN

VIDAU A.

OPČINE - BANI 72 - Tel. 211.387

Gostilna SIMONIČ

Najemnik ERNEST BRISCEK

OPČINE - Narodna ul., 39 - Tel. 211.053

vošči vsem vesele praznike

GOSTILNA

EMILIJA SOSIČ - VREMEC

OPČINE - Narodna ulica, 65

vesel božič in uspeha polno novo leto 1974

GOSTILNA

V E T O

Proseška ulica 35 - Tel. 211.629

TRGOVINA

FRANCESKIN F.

NABREŽINA, 105 - Tel. 200.238

RESTAVRACIJA

DANEU

Opčine - Narodna ulica 194 - Tel. 211.241

FRIZER

STANKO DEVETAK

NABREŽINA 156

želi srečno novo leto

VODNI INSTALATER
CENTRALNA KURJAVA

Bogomil Zobec

BOLJUNEC 195

Tel. 228.188

vošči vsem srečno in uspehov polno novo leto

S.A.T.E.R.

IMPORT - EXPORT

REZERVNI DELI ZA PRALNE STROJE,
POMIVALNE STROJE
HLADILNIKE IN ŠTEDILNIKE VSEH VRST

GORICA - Ulica Favetti 7 - tel. 87181

TISKARNA BUDIN

G O R I C A - Riva Piazzutta 18 - Telefon 26.76

Moderno sodobno opremljeno podjetje sprejema vsa tiskarska dela po zmernih cenah ter jih točno izvrši

VOŠČI VSEM CENJ. NAROČNIKOM VESELE BOŽIČNE IN NOVOLETNE PRAZNIKE

TISKARNA IN KNJIGOVEZNICA

Grafica Goriziana

GORICA - Via Favetti 9 tel. 57.66

vošči vesele praznike in srečno novo leto

S T O P!

T R S T

Via Carducci, 39 - Tel. 794. 160

NACMIAS

T R S T

Via S. Lazzaro, 17 - Tel. 35489

Gostilna

» P R I S T U D E N C U «

DOLINA, št. 40 - Tel. 228.116

vošči cenjenim gostom in prijateljem srečno novo leto 1974 in se priporoča za nadaljnjo naklonjenost

GOSTILNA IN MESNICA

P E T A R O S

BORŠT 60 - Tel. 228.151

vošči gostom in odjemalcem plodno novo leto 1974

GOSTILNA

D O L E N C

PROSEK - DEVINŠČINA 3 - Tel. 227.125

RESTAVRACIJA

F U R L A N

REPENTABOR - Tel. 227.125

TRGOVINA

G U Š T I N C.

REPENTABOR - COL 43 - Tel. 227.121

TECHNA - KAFOL

IMPORT-EXPORT

TRST - Ul. Ghenga 2

Tel. 35.907

HOTEL »K R A S«

REPENTABOR, 1 - Tel. 227.113

vošči vsem cenj. gostom uspešno novo leto

Cvetličarna RIVIERA FIORITA

I V A N K A

TRST, via dell'Istria 19

Tel. 795.052

O P T I K A
K I N O
F O T O**R. BUFFA**

T R S T

Korzo Italia, 21 - Tel. 38.029

NAŠLI BOSTE NAJBOLJŠE STVARI PO NAJBOLJŠIH CENAH

ZNANA URARNA IN ZLATARNA

Š U L I G O J

GORICA - Ul. Carducci, 49 - Tel. 56-57
(Gospodska ulica)

IMPORT

EXPORT

JOSIP KERŠEVANI

di B. KERŠEVANI e C. Soc. n. c.

Gorica - Korzo Italia, 90 - Tel. 83.954

PODJETJE ELIJA ČUK

Gorica

Trg Cavour, 9

Tel. 83536

vošči vsem srečno in veselo novo leto

TRGOVINA

Z O R A Č O K

OPČINE, Narodna ul. 61 - Tel. 211.046

**Kmečka
banka**

r. z. z. o. z.

GORICA, Ul. Morelli 14

TELEFON 22-06, 22-07

Zaloga papirja

GUIDO ZIDARIČ

NABREŽINA 97 - Tel. 200.232

vošči vsem cenj. odjemalcem mnogo uspehov v novem letu

RESTAVRACIJA

Locanda Mario

DRAGA 22 - Tel. 228.173

Vse kraške specialitete in divjačina

vošči vsem cenj. gostom srečno novo leto

KMETIJSKA ZADRUGA - Trst

Ul. Foscolo 1 - tel. 794.386

Ul. Flavia 62 - tel. 812.397

MILJE - Trg Curiel 1 - tel. 272.494

vošči vsem uspešno novo leto

DRUŠTVENA GOSTILNA PROSEK
(Center)

Telefon 225.137

Vsem cenjenim gostom in prijateljem srečno in uspešno novo leto

KUPUJTE PRI TRGOVCIH

KI OGLAŠAJO

V NOVEM LISTU

OBISKUJTE GOSTILNE

IN RESTAVRACIJE

KI OGLAŠAJO V NAŠEM LISTU

TOVARNA POHIŠTVA

PrinčičVsem svojim cenjenim potrošnikom, dobaviteljem, prijateljem in znancem
vošči vesele božične praznike in srečno novo leto

Viale Venezia Giulia, 6

Krmin (Cormons) Tel. 61.32

20 | Kaj je rekel brat

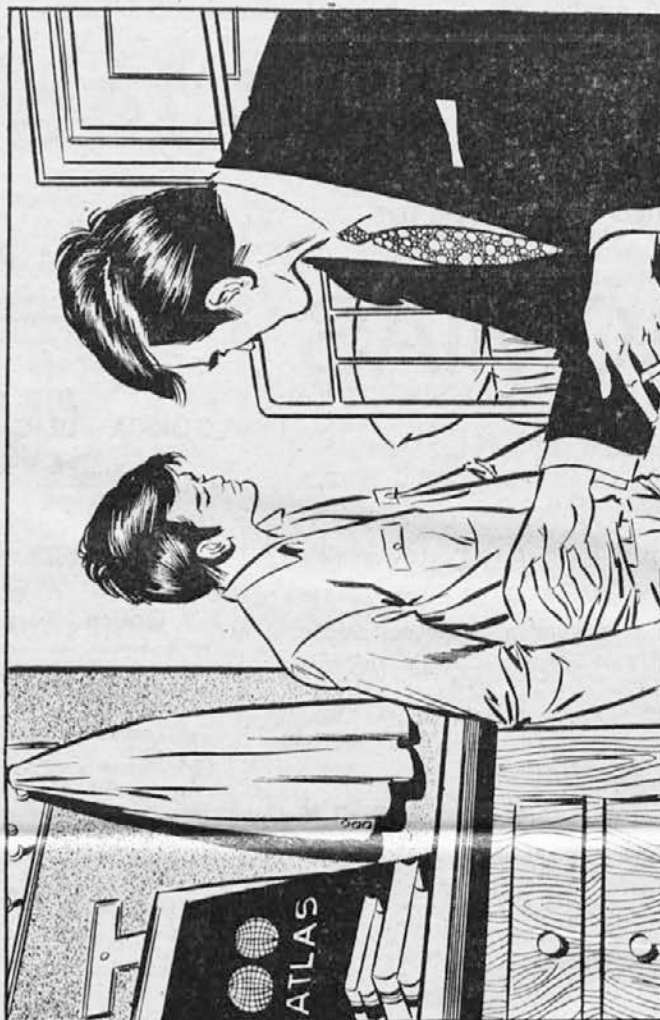
MIKLAVŽ GORBIČ
IZTOK ŠUŠTERŠIČ

»Se misliš tudi z mano iti slepe miši?«
»Peter, verjemi mi! Peter, nč nepoštenega nisem po-
čel!«
»Nič!« je vzklil Peter. »Zakaj pa nisi počakal poli-
cije, potem ko si se pretepal ob avtu... Ob avtu, ki je bilo
vlomljeno vani?«
Petrov glas je bil resnejši, ko je vprašal:

»Peter, nisem vlamjal v avto.«
»Nisi?« je skoraj posmehljivo vprašal Peter. »Z ma-
colo res nisi. Ko ne bi imel ključev, morda bi!«
»Peter, nič nimam s tistimi ključi.«
»Pa tvoji pajdaši? Imajo oni kaj?« je vprašal Peter.
»Niso moji pajdaši. Nimam takih pajdašev.«
Petra ni minil hlad, ko je vprašal:

»Ne bom se znašal nad ravnateljem,« je odvrnil Raj-
ko. »Vendar kot človeka sem ga prosil.«
»Tudi on te je prosil, da mu povej vse,« je hladno od-
govoril Peter.
»Povedal sem mu, kolikor sem mogel,« je rekel Rajko.
»Seveda,« je nestrno vrgel Peter, »kako le bi se raz-
krival!«

ki jim ne smemo reči pajdaši!«
»Peter!« je zaprosil Rajko.
»Vidiš, Rajko, kako naj ti verjamem? Lepe stvari so
mi povedali o tebi. V telovadnico ne hodiš več, v šoli po-
puščaš, ponoči se pretepaš z barabami na skritih krajih...«
Rajko se je grbil.

»Šele ko so ti dokazali, ko so ti pokazali odtrgani
gumb, si priznal. Prej si tajil. Prej. Rajko, si lagal,« je re-
kel Peter.
»Misliš sem si,« je pojasnjeval Rajko, »da da bi znal
dobro pojasniti,« mislil sem, da moram tako reči...«
»Torej si, seveda, koga ščitil. Svoje junaške tovariše!«

»Moram ti verjeti? Moram? Zakaj?«
»Zato,« je rekel Rajko, »ker si moj brat! Saj tudi jaz
tebi vse verjamem!«
»Drugim se pa lahko lažeš?«
»Misliš na to, Peter, ko sem rekel, da sem bil doma?«
e vprašal Rajko.